

Actieplan vaarrecreatie Waddenzee 2014 - 2018

Samen meer
voor de Waddenzee

Derde versie

9 september 2013

Bert ter Avest
Nicole Bunschoten
Philip Drontmann
Anneke van Mispelaar
Anne Bart Zwierstra

Samenvatting

PM.

Inhoudsopgave

Samenvatting

1. Inleiding – Koers zetten	1
1.1 Waarom dit Actieplan?	1
1.2 Hoe verhoudt dit Actieplan zich tot andere plannen?	2
1.3 Hoe is dit Actieplan tot stand gekomen?	3
1.4 Hoe gaan we met dit plan aan de slag?	4
1.5 Wat kan ik waar vinden?	4
2. Gezamenlijke visie op de uitvoering – Samen één koers varen en houden	5
2.1 Visie & systeemsprong	5
2.2 Bestuurlijke uitgangspunten	7
3. Van visie naar doelen – Bakens zetten	9
3.1 Overkoepelende programmadoelen	10
3.2 ER doelen	11
3.3 SMART doelen	11
4. Van doelen naar programmering – Vaart maken	12
4.1 Programma voor samenhang en overzicht	12
4.2 Waddenbrede acties	12
4.3 Pilots en acties	14
4.4 Havenontwikkeling en natuur	16
4.5 Dynamische zonering	17
4.6 Slimme monitoring	18
4.7 Communicatie	20
5. Programmabeheersing	22
5.1 Organisatie	22
5.1.1 Bestuurlijke organisatie	22
5.1.2 Programma-organisatie	22
5.1.3 Organisatie per hotspot/pilot	23
5.1.4 WadCommunity	24
5.2 Financiering	24
5.2.1 Begroting	25
5.2.2 Bekostiging	26
5.3 Risicomanagement	28

6. Samenhang met andere trajecten	29
6.1 Beheerplan Natura 2000 Waddengebied	29
6.2 Interprovinciale waddenvisie ‘Wadden met Allure!’	30
6.3 Rust voor Vogels, Ruimte voor mensen	31
6.4 Pact van Rede	31
7. Loodswoord – Behouden vaart	343

Bijlagen:

1. Actief betrokkenen/deelnemers
2. Mogelijke Hotspots
3. Totaal overzicht acties (separaat)
4. Visie voor de uitvoering Actieplan
5. Verslag Bestuurlijk Overleg Actieplan vaarrecreatie Waddenzee (separaat)
6. Toelichting kosten monitoring en gastheerschap

1. Inleiding – Koers zetten

Voor u ligt het Actieplan Convenant vaarrecreatie Waddenzee. In dit eerste hoofdstuk beantwoorden wij kort de volgende vragen:

- Waarom dit Actieplan?
- Hoe verhoudt dit Actieplan zich tot andere plannen?
- Hoe is dit plan tot stand gekomen?
- Hoe gaan we met dit plan aan de slag?
- Wat staat erin en waar kan ik dat lezen?

In bijlage 1 hebben wij een overzicht opgenomen van de mensen die actief betrokken waren bij het maken van dit Actieplan.

1.1 Waarom dit Actieplan?

Directe reden voor dit Actieplan is de constatering dat het Convenant vaarrecreatie Waddenzee een voor alle direct betrokken partijen acceptabel vervolg vereist gericht op het verder versterken van het evenwicht tussen de natuur en de vaarrecreatie op de Waddenzee. Daarmee sluit dit Actieplan aan op de doelstellingen en het ontwikkelingsperspectief voor de Waddenzee, zoals vastgelegd in deel 4 van de planologische kernbeslissing ‘*Ontwikkeling van de wadden voor natuur en mens*’ (Derde Nota Waddenzee, tekst na parlementaire instemming, januari 2007). De ontwikkeling van de Waddenzee tot 2030 is gericht op de duurzame ontwikkeling van het gebied, zowel op ecologisch als op sociaal-economisch en toeristisch-recreatief terrein.

Ook de ‘*Erecode voor Wadliefhebbers*’ is een belangrijk uitgangspunt voor dit Actieplan. Deze code benadrukt dat iedereen op het Wad zich bewust is van wat de Wadden zo bijzonder maakt en zich daarbij houdt aan de afspraken zoals vastgelegd in deze Erecode.

De behoefte aan het Actieplan is tijdens een bestuurlijke werksessie als afronding van de evaluatie van het convenant op 22 juni 2012 met alle convenantpartijen besproken. Het Convenant zelf is in december 2007 ondertekend door vijftien verschillende organisaties, waaronder de Waddenprovincies, de direct betrokken ministeries, gemeenten, natuurbeheerders en organisaties uit de recreatieve sector.

Doel van het convenant was een evenwichtige ontwikkeling van natuur en vaarrecreatie op de Waddenzee. De afspraken en gekozen activiteiten in het convenant waren gericht op gedragsbeïnvloeding van de vaarrecreant. In het convenant waren compenserende maatregelen opgenomen om verstoring van natuurwaarden te voorkomen. Deze kwalitatieve benadering bood een geschikte basis voor een verantwoorde uitbreiding van de Waddenzeehavens.

Daarmee werd tevens invulling gegeven aan de in deel 4 van de PKB Derde Nota Waddenzee genoemde wens om middels een convenant te komen tot een uitwerking van het gewenste integrale kwalitatieve reguleringsbeleid.

Bij het *waarom* van dit Actieplan dienen ook zeker de uitkomsten van het bestuurlijk overleg van 15 augustus 2013 te worden genoemd. Dit overleg is gevoerd naar aanleiding van dit Actieplan. De uitkomsten vormen het vertrekpunt en beleidskader voor de uitvoering (zie ook de volgende hoofdstukken).

1.2 Hoe verhoudt dit Actieplan zich tot andere plannen?

In het Beheerplan Natura 2000 worden de gemaakte afspraken uit het Actieplan over een geïntegreerde ketenaanpak overgenomen. Concreet betekent dit voor gastheerschap dat het gastheerschap op zowel de vaste wal, eilandpunten (o.a. havens, bezoekerscentra) als op het Wad een integraal onderdeel moet uitmaken van het beheerplan (uitwerking vindt plaats in Handhavingsplan). De uitwerking van de hotspots in het Actieplan vormt daarnaast het fundament voor het Handhavingsplan (denk aan inzet dynamische zonerings). Om de borging te bewerkstelligen moet het Actieplan een vergelijkbare status krijgen als het Handhavingsplan Natura 2000.

De monitoring vanuit het Actieplan sluit aan bij de monitoring die vanuit het Beheerplan Natura 2000 wordt uitgevoerd. Deze aansluiting wordt geborgd door het monitoringsconcept dat door WaLTER¹ wordt opgezet. Vanuit het beheerplan worden de instandhoudingsdoelen gemonitord. Vanuit het Actieplan wordt het gedrag van vaarrecreanten gemonitord. Door beide monitoringstrajecten op elkaar aan te sluiten, onder andere door monitoring te richten op dezelfde hotspots, kunnen op basis hiervan dosis-effectrelaties onderzocht worden.

Vanuit het Actieplan wordt de monitoring van de pilots uit ‘Rust voor Vogels, Ruimte voor mensen’ georganiseerd (zie tevens hoofdstuk 4.6 Slimme monitoring). In het project ‘Rust voor Vogels, Ruimte voor mensen’ is geen monitoring opgenomen. Hierdoor ontstaat synergie tussen de uitvoering van het Actieplan en het project ‘Rust voor Vogels, Ruimte voor mensen’. Als gevolg hiervan zijn gastheerschap en monitoring gedurende 5 jaar gegarandeerd en kunnen de pilots goed geëvalueerd worden. De communicatie en educatie-activiteiten uit het convenant sluiten aan bij wat er de komende drie jaar vanuit het project ‘Rust voor Vogels, Ruimte voor mensen’ wordt uitgevoerd.

In de interprovinciale Waddenvisie worden de uitgangspunten van het Actieplan meegenomen. Op deze wijze maakt het Actieplan in de toekomst integraal onderdeel uit van de Waddenvisie en is de uitvoering verankerd in provinciaal beleid.

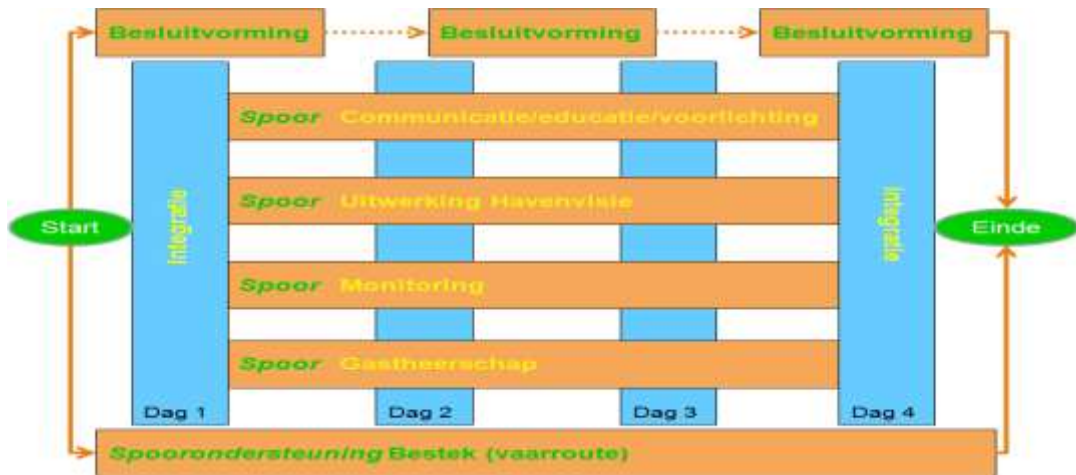
---

¹ WaLTER staat voor ‘Wadden Sea Long-Term Ecosystem Research’. Het project richt zich op het opzetten van een geïntegreerd meetnet opzetten voor de belangrijke thema’s die in het Waddengebied spelen, waaronder vaarrecreatie. Dit meetnet moet een zuivere interpretatie van gegevens stimuleren. Zie ook www.walterproject.nl.

1.3 Hoe is dit Actieplan tot stand gekomen?

In overleg met alle convenantpartijen is dit Actieplan als een gezamenlijk plan tot stand gekomen. Daaraan hebben partijen op vier achtereenvolgende werkdagen, te weten 22 april 2013, 22 mei 2013, 5 juni 2013 en 1 juli 2013 samengewerkt met het Loodsteam als begeleiding. In figuur 1 is ons gezamenlijk werkproces weergegeven.

Figuur 1. Gezamenlijk werkproces om te komen tot dit gedragen Actieplan.

Aan de hand van vier sporen zijn verschillende werkgroepen geformeerd. Op de dagen zelf zijn op verschillende momenten de resultaten van deze werkgroepen met elkaar gedeeld. Naast deze vorm van integratie was tussen de werkdagen ook het Integratieteam actief. In dit team zaten vertegenwoordigers van overheden, natuurorganisaties en de recreatieve sector met het Loodsteam als begeleiders. Tussentijds zijn drie zogeheten Loodsjournalen geschreven en verspreid onder de deelnemers. Deze voortgangsberichten waren tevens bedoeld voor het informeren van de direct betrokken organisaties.

Op de tweede dag hebben de werkgroepen Gastheerschap en Monitoring samen gewerkt aan een overzicht van Hotspots. In bijlage 2 zijn op basis van dit overzicht de gegevens opgenomen van de locaties, die in aanmerking komen voor eerste pilots met Hotspots. Na de eerste pilots zullen ook de andere mogelijke locaties worden opgepakt.

Tijdens de derde dag is in afwijking van het oorspronkelijk werkproces (zie figuur 1) gestart met de integratie van resultaten van de werkgroepen in de vorm van stellingen. Op basis van de discussie daarover zijn uitgangspunten geformuleerd die staan voor de gedeelde visie op de uitwerking van dit Actieplan (zie ons volgende hoofdstuk).

De resultaten zijn vervolgens in een concept Actieplan verwerkt. Op de vierde bijeenkomst hebben de deelnemers hun reacties op dit concept gegeven. Ook is met de deelnemers verder gewerkt aan de aanpak voor de Hotspots, de financiën, de programmaorganisatie en de monitoring.

In aanvulling op de vier werkdagen bleek er onder de deelnemers ook behoefte te bestaan aan enkele aanvullende gesprekken op bestuurlijk niveau tussen overheden, natuurorganisaties en de recreatieve sector². In deze gesprekken is het belang en de bereidheid over en weer gedeeld dat alle convenantpartijen, vanuit hun eigen taken en verantwoordelijkheden, bijdragen aan de structurele uitvoering, capaciteit en bekostiging van dit Actieplan en wat daar verder op kan volgen.

1.4 Hoe gaan we met dit plan aan de slag?

Op deze versie van het Actieplan van 9 september 2013 kunnen de deelnemers reageren tot en met vrijdag 20 september 2013. Leden van het Loodsteam lichten gelijktijdig dit plan toe in verschillende bestuurlijke gremia (dan wel hebben dit inmiddels gedaan), zoals Toeristisch Overleg Wadden(TOW), Overleg Waddeneiland gemeenten (Samenwerkingsverband VAST), stuurgroep Waddenprovincies, vertegenwoordigers van Coalitie Wadden Natuurlijk en Overleg Waddenzee kustgemeenten.

In de week van 23 september 2013 zullen de reactie op het Actieplan in een laatste ronde worden verwerkt. Daarna zal de definitieve versie van het Actieplan worden verspreid. Bedoeling is vervolgens om het Actieplan op de bestuurlijke bijeenkomst op 4 oktober 2013 te accorderen voor behandeling in de tweede helft van dit jaar. Eind 2013 kan het Actieplan dan worden vastgesteld.

1.5 Wat kan ik waar vinden?

In hoofdstuk 2 leest u onze gezamenlijke visie en systemsprong van belang voor de uitvoering van dit Actieplan (om samen één koers te varen en te houden). Tevens zijn uitgangspunten van het Bestuurlijk Overleg van 15 augustus 2013 (hierna Bestuurlijk Overleg Actieplan vaarrecreatie Waddenzee) opgenomen. De gezamenlijke visie en uitgangspunten zijn vervolgens verder uitgewerkt in doelen, die als bakens verder richting geven aan de uitvoering. De acties uit dit plan staan niet los van elkaar; vandaar dat we in hoofdstuk 4 ingaan op de programma-aanpak als hulpmiddel voor het houden van overzicht op de uitvoering. Ook geven we het belang aan van concrete pilots. Het totaal overzicht van acties voor concrete pilots en het overall programma treft u aan in bijlage 3. Een goede uitvoering vereist een adequate programmabeheersing. In hoofdstuk 5 worden daarom organisatie en financiering nader beschreven. Raakvlakken met andere relevante trajecten komen in hoofdstuk 6 aan bod.

In het laatste hoofdstuk 7 reiken wij als Loodsteam aanbevelingen aan voor een goede uitvoering en een behouden vaart.

---

² Op 24 mei 2013 hebben Joke Geldhof, (provincie NH; namens stuurgroep Waddenprovincies), Herman Sieben en Lenze Hofstee (Coalitie Wadden Natuurlijk) elkaar gesproken.

Op 15 augustus 2013 namen aan het bestuurlijk overleg Actieplan vaarrecreatie Waddenzee deel achtereenvolgens, Herman Sieben en Lenze Hofstee (Coalitie Wadden Natuurlijk), Jaap Verhulst (ministerie EZ), Joke Geldhof, (provincie NH; namens stuurgroep Waddenprovincies) en Joanne Wolters (provincie Noord-Holland, ambtelijke ondersteuning).

2. Gezamenlijke visie op de uitvoering – Samen één koers varen en houden

2.1 Visie & systeemsprong

Het “oude zeer” is afgesloten; maar er moet voorkomen worden dat “nieuw zeer” ontstaat doordat partijen langs elkaar heen werken en zelf aan de slag gaan met losse onderdelen van het Actieplan.

Uit de reacties op de conceptversie van dit Actieplan kwam helder naar voren dat de deelnemers aan de vier bijeenkomsten met elkaar vertrouwen hebben gekregen in het concreet oppakken van acties op en rond de Waddenzee. De gesprekken tijdens en na de bijeenkomsten plus het bestuurlijk overleg van half augustus etaleren een duidelijke bereidheid om nu samen aan de slag te gaan. Dat vertrouwen moeten we als deelnemers ook borgen en uitdragen, zodat we goed toegerust zijn en staan voor de uitdagingen van de praktische uitvoering. Want, zo gaven de reacties ook aan, die uitdagingen zullen er ook zeker komen.

De deelnemers riepen ons als loodsen op om de gerealiseerde systeemsprong kort en krachtig als visie en koers voor de gezamenlijke uitvoering van dit Actieplan en daarmee het convenant te verwoorden. Wat hebben we als deelnemers nu bereikt? Wat is kortom onze gezamenlijke systeemsprong?

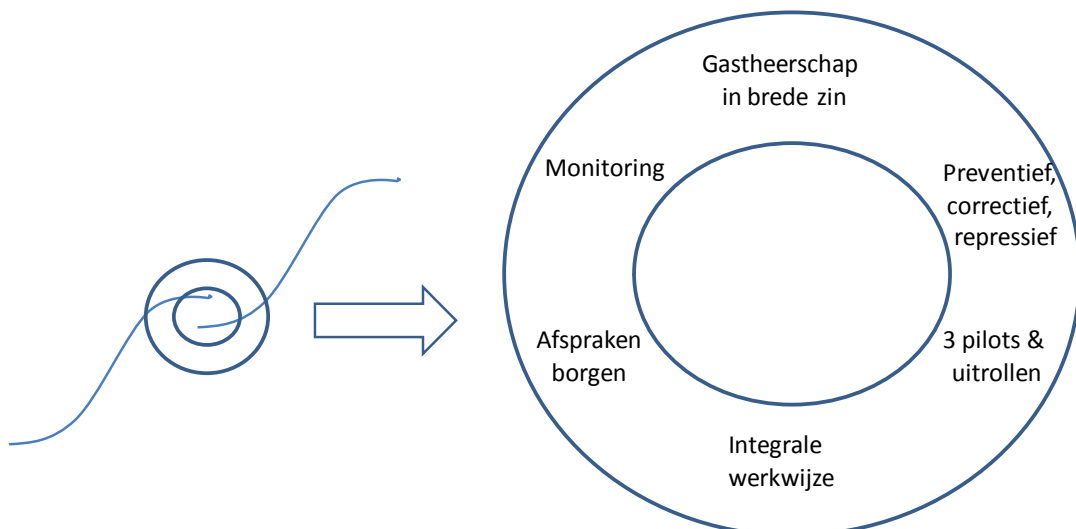
Aan de basis van de systeemsprong die we in de afgelopen periode samen hebben gemaakt staan wederzijds vertrouwen en het besef dat we *samen* werken aan het verder versterken van het evenwicht tussen natuur en vaarrecreatie. Op basis van wederzijds vertrouwen en het erkennen van elkaars belangen werken de partners in het Actieplan samen en gidsen zij elkaar bij de uitvoering van dit Actieplan. Partners helpen elkaar bij het ontwikkelen van plannen die ten goede komen aan het evenwicht tussen natuur en vaarrecreatie. Dat betekent dat partners, ieder vanuit hun eigen belang en vanuit hun eigen bevoegdheden en verantwoordelijkheden echt samenwerken, elkaar ook in lastige kwesties niet zullen loslaten, elkaar proberen te begrijpen en zich zullen inzetten voor alternatieve oplossingen. Concreet betekent dit dat inhoudelijke meningsverschillen tussen partijen niet moet leiden tot “nieuw zeer”. Inhoudelijke verschillen van inzicht over bijvoorbeeld gastheerschap mag de samenwerking rond de uitvoering van het Actieplan niet in de weg te staan.

Op basis van deze visie hebben we samen de volgende systeemsprong bereikt:

1. het samen als gidsen vooraf, tijdens en achteraf informeren en geleiden van onze gasten op het Wad (gastheerschap in brede zin). Havenmeesters, wadvvaarders, wadgidsen en –wachten dragen daaraan bij;
2. deze wadgidsen maken niet alleen preventief (informeren), maar ook correctief en repressief onderdeel uit van de voorlichtings- en handhavingketen (ketenbenadering), waarbij duidelijk is afgesproken wie welke van deze functie(s) vervuld vanuit zijn eigen bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Dus wie informeert wanneer en wie – als het nodig is – verbaliseert;
3. we kiezen ervoor om deze beide elementen eerst concreet uit te voeren op drie specifieke hotspots. Deze pragmatische werkwijze staat voor het concreet samen doen én samen daarvan leren in de vorm van drie pilots. Met de resultaten willen we onze werkwijze verder uitrollen op en rond het Wad;
4. we kiezen er ook voor om op de hotspots te werken volgens een integrale benadering. Dus niet alleen kijken naar natuur, maar ook direct vanaf het begin de mogelijkheden voor vaarrecreatie erbij betrekken. Daarbij bekijken we het natte en het droge Wad in samenhang. Dat betekent ook dat we op de hotspots samen aan de slag gaan, natuurorganisaties, overheden en vaarrecreanten;
5. onze gezamenlijke bereidheid en afspraken willen we ook op een transparante manier vastleggen en daarmee borgen. Dat betreft ook onze afspraken over te leveren inzet, zowel in tijd alsook in geld. Ook draagt het borgen bij aan het elkaar informeren over wie doet wat op en rond het Wad;
6. het zesde element maakt voor ons de cirkel rond. We gaan monitoren wat we doen en wat daarvan de effecten zijn. We willen kortom weten wat de systeemsprong oplevert. We doen dat bewust, systematisch en pragmatisch met behulp van monitoring en houden zo de vinger aan de pols.

In figuur 2 hebben we de systeemsprong en de zes elementen gevisualiseerd.

Figuur 2. Bereikte systeemsprong voor de uitvoering van het Actieplan vaarrecreatie Waddenzee

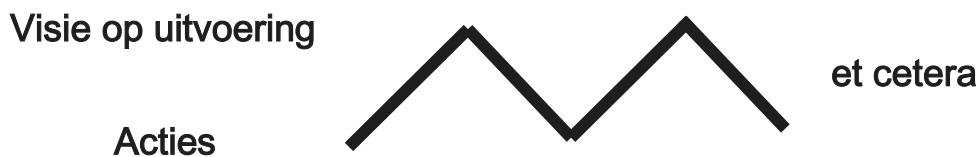

In dit Actieplan is onze systemsprong concreet uitgewerkt voor de drie pilots Richel, Blauwe Balg en Engelsmanplaat. Tevens werken we ook onze doelen, waddenbrede acties, dynamische zonerings en monitoring verder uit. En ook gaan we in op de benodigde programmabeheersing, waaronder organisatie en financiering.

In aanvulling op de bereikte systemsprong hebben de deelnemers op de derde werkdag ook de uitgangspunten geformuleerd, die tezamen staan voor de visie op de uitvoering van dit Actieplan (zie bijlage 4). Op verzoek van de deelnemers zijn kort na de derde bijeenkomst de uitgangspunten ook ingezonden als reactie op het concept voorontwerp Waddenvisie ‘Wadden met allure!’ van de drie Waddenprovincies (zie voor nadere toelichting hoofdstuk 6).

Onze visie en de bereikte systemsprong hebben een belangrijke richtinggevende functie. Ze bieden het fundament voor de uitvoering van de verschillende acties. Dit is van belang op het moment dat een bepaalde actie vragen oproept of dat de uitvoering van een actie hapert.

Dan is het verstandig om weer even terug te grijpen op de gedeelde visie, die richting geeft aan de uitvoering. Deze richtinggevende functie van de gedeelde visie door te schakelen tussen visie en acties is weergegeven in figuur 3.

Figuur 3. Richting geven aan het Actieplan door te schakelen tussen visie en acties.

2.2 Bestuurlijke uitgangspunten

Zoals opgemerkt dienen de uitkomsten van het bestuurlijk overleg van 15 augustus jongstleden ook als uitgangspunten voor de uitvoering van dit Actieplan. Reden om deze uitkomsten ook integraal op te nemen in bijlage 5.

In dit Actieplan hebben we bovendien dit beleidskader verwerkt door de uitkomsten waar van toepassing ook expliciet in een kader weer te geven (zoals in dit kader).

Naast deze wijze van vermelding volgen onderstaand de volgende meer algemene uitkomsten van het bestuurlijk overleg, die van belang zijn voor de gezamenlijke uitvoering van dit Actieplan:

- het ministerie van Economische Zaken (EZ), Coalitie Wadden Natuurlijk (CWN) en Waddenprovincies sluiten het “oud zeer” uit het verleden met dit bestuurlijk overleg definitief af. Partijen zijn bereid om constructief aan een gezamenlijk Actieplan te werken;
- een goede borging van de afspraken uit het Actieplan in het Beheerplan Natura 2000 is daarbij

essentieel, zo concluderen alle aanwezigen. Zowel EZ, provincies als het CWN zullen hier bij Rijkswaterstaat op aandringen;

- het formele toezicht en de handhaving (bevoegd gezag) liggen bij de Waddenunit; Wadwachten hebben uitsluitend toegevoegde waarde voor formele handhavers (ogen en oren ter plekke). Wadwachten geven op locatie voorlichting en houden toezicht, ze signaleren en corrigeren, maar zijn geen bevoegd gezag. Bij verstorend gedrag van recreanten (serieuze overtredingen/huftergedrag) schakelen zij het bevoegd gezag (handhavers Waddenunit/politie)
- een heldere taakverdeling en samenwerkingsafspraken tussen handhavers van de Waddenunit en Wadwachten/gastheren van de natuurorganisaties is gewenst. De activiteiten dienen logisch op elkaar aan te sluiten; en elkaar niet te beconcurreren;
- adequate monitoring is van groot belang om de effectiviteit van de aanpak van het Actieplan in beeld te brengen. Uit de monitoring moet duidelijk worden of het Actieplan voldoende basis biedt voor een evenwichtige ontwikkeling van natuur en vaarrecreatie op de Waddenzee en of verstoring wordt voorkomen. Het is van belang dat partijen zich daar gezamenlijk hard voor maken en één geluid laten horen richting ministerie;
- CWN is niet per definitie tegen de havenuitbreidingen. Wel vindt de CWN het van belang dat de uitbreiding op verantwoorde wijze gebeurt en mogelijke verstorende effecten worden voorkomen. Voldoende invulling van het gastheerschap is daarbij volgens de CWN essentieel. De koppeling die nu in het Actieplan wordt gelegd tussen havenuitbreidingen en het gastheerschap op hotspots op het Wad, geeft aan dat gemeenten zich willen verbinden aan de opgave die er ligt. Dat geeft ook perspectief een op verantwoorde uitbreiding. De CWN is bereid om van eventuele bezwaren af te zien als straks voldoende uitwerking wordt gegeven aan het Actieplan. Vertrouwen in een structurele inzet en uitrol van het buitendijkse gastheerschap op het Wad is daarbij essentieel.

3. Van visie naar doelen – Bakens zetten

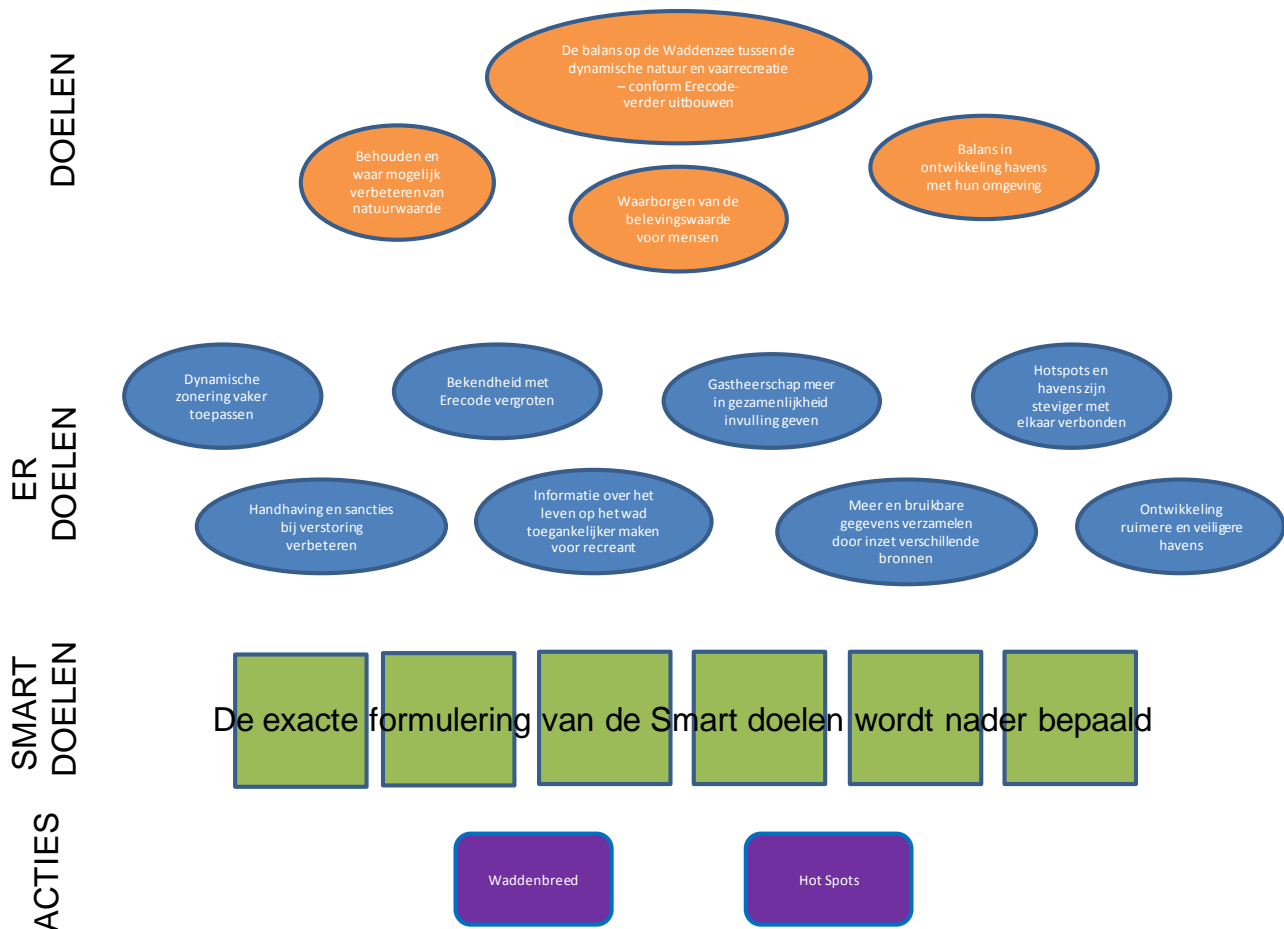
Voor een goede uitvoering van dit Actieplan is het belangrijk om met elkaar in aansluiting op de visie, ook de gewenste effecten die we voor ogen hebben te verduidelijken. Dit betekent een ketenaanpak die invulling geeft aan activiteiten van preventie tot en met uiteindelijk repressie als sluitstuk van de voorlichtings- en handhavingsketen.

In dit Actieplan staan verschillende initiatieven en acties. De kunst is daarin samenhang te brengen door te zoeken naar de meer gemeenschappelijke doelen (bottom-up benadering). Omgekeerd kan het ook betekenen dat de doelen vanuit de gezamenlijke visie helder en concreet worden geformuleerd. Dan is het van belang om de noodzakelijke initiatieven en acties te koppelen aan de doelen (top-down benadering).

De inhoud en afbakening van een programma kan worden gevisualiseerd met een zogeheten Doelen-Inspanningen-Netwerk (DIN; zie figuur 4). In een DIN worden de relaties weergegeven tussen de doelen die in het programma worden gesteld (wat willen we, wanneer bereiken) en de daarop gerichte inspanningen (hoe willen we dat doen). Geredeneerd vanuit de zogenaamde ER-doelen (mooiER, grotER, betER en dergelijke), moeten doelen op een lager niveau concreet worden geformuleerd tot SMART-doelen (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden). Omdat deze doelen meetbare effecten hebben, is het mogelijk het programma gericht te besturen.

Op het laagste niveau in het DIN staan de inspanningen vermeld. Inspanningen kunnen bestaan uit routines, improvisaties en projecten, maar zijn altijd gericht op het leveren van een bijdrage aan de hoger gelegen doelen.

Figuur 4. Doelen Network Actieplan Vaarrecreatie.

3.1 Overkoepelende programmadoelen

Voor het Actieplan gelden de volgende overkoepelende doelen:

- De balans op de Waddenzee tussen de dynamische natuur en vaarrecreatie - conform Erecode - verder uitbouwen;
- Behouden en waar mogelijk verbetering van natuurwaarde;
- Waarborgen van de belevingswaarde voor mensen;
- Balans in ontwikkeling havens met hun omgeving.

3.2 ER doelen

ER-doelen zijn na te streven, maar nooit te bereiken doelen als beter, goedkoper, sneller, klantgerichter, et cetera. Elk programma heeft voortdurend ER-doelen. Want alles wat goed gaat, kan beter.

De ER-doelen voor dit Actieplan luiden als volgt:

- Dynamische zonering vaker toepassen;
- Handhaving en sancties bij verstoring verbeteren;
- Bekendheid met Erecode vergroten;
- Informatie over het leven op het wad toegankelijker maken voor recreant;
- Gastheerschap meer in gezamenlijkheid invulling uitwerken;
- Meer en bruikbare gegevens verzamelen door inzet van verschillende bronnen;
- Hotspots en havens zijn steviger aan elkaar verbonden;
- Ontwikkeling ruimere en veiligere havens.

3.3 SMART doelen

Voor een passende beschrijving en evenwichtige formulering van de Smartdoelen is meer specifieke informatie vereist is en ook overleg nodig. Zoals in figuur 4 aangegeven stellen we als loodsens voor de exacte formulering van de Smart doelen nader te bepalen (Smart doelen zijn: Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden). De uitwerking van de Smart doelen is daarmee dus een actie in dit Actieplan.

4. Van doelen naar programmering – Vaart maken

4.1 Programma voor samenhang en overzicht

Uit de vier werkdagen komt duidelijk naar voren dat acties op het Wad met elkaar samenhangen. Zo is de Erecode een belangrijk communicatiemiddel waarmee je het Gastheerschap goed kunt toerusten, zoals dat bijvoorbeeld door de havenmeester kan worden opgepakt rond het Wad. Een aansprekende Erecode is ook een prima middel om recreanten te begeleiden, die bijvoorbeeld van nieuwe ligplaatsen uit de havens op het Wad komen. Of dat werkt kun je afmeten aan je monitoring en aan de evaluatie van het gebruik van de Erecode in relatie bijvoorbeeld met de nieuwe ligplaatsen en het functioneren van het Gastheerschap.

Voor dit Actieplan betekent dit inzicht van onderlinge samenhang tussen acties dat het belangrijk is om de uitvoering daarvan op te pakken als een programma. Programma staat daarbij niet alleen voor het presenteren van de gezamenlijkheid van de acties (zoals in dit Actieplan), maar ook voor het voortdurend in oog houden van de samenhang tijdens de uitvoering. Actiehouders en –uitvoerenden moeten van elkaar weten wat ze gaan doen. Een eerste waarborg daarvoor biedt dit Actieplan dat het overzicht bevat van de uit te zetten acties. Andere waarborgen worden geboden door een geschikte programmebeheersing. In hoofdstuk 5 gaan we daar nader op in.

In dit hoofdstuk worden eerst de waddenbrede acties opgesomd. Vervolgens komen de hotspots en de specifieke pilots en acties aan de orde. Dit hoofdstuk bevat tenslotte ook een toelichting op:

- haven en natuurgebieden;
- dynamische zonering;
- monitoring.

4.2 Waddenbrede acties

In het bestuurlijk overleg is het volgende uitgangspunt besproken:

- breed opgezette voorlichting, educatie en begeleiding van recreanten dienen nauw aan te sluiten op de formele toezichts- en handhavingstaken. Op deze wijze ontstaat een ketenaanpak die invulling geeft aan activiteiten van preventie tot en met repressie;
- preventieve handhavingsacties vormen slechts een fractie van het totale (natuur- en) recreatiebeheer dat op de Waddenzee van toepassing zou moeten zijn. Het leeuwendeel van het recreatiebeheer bestaat uit het onderhouden van een professionele, inhoudelijke werkrelatie op locatie, tussen deskundige terreinbeheerders, Wadwachters en toeristische ondernemers (charterschippers, rondvaartboten, wadloopgidsen) en particuliere Wadvaarders en wandelaars. Daarmee kan het handhavend optreden tot het door iedereen gewenste minimum worden beperkt;
- voor EZ is het essentieel dat een duidelijke koppeling wordt gelegd tussen het gastheerschap c.q. informatievoorziening op de vaste wal (voorlichting en educatie via havens, bezoekerscentra,

<p>gemeenten e.d.) en het gastheerschap op het Wad;</p> <ul style="list-style-type: none"> • provincies en CWN erkennen het belang van een goede koppeling van het gastheerschap op het Wad op de voorlichtings- en educatieactiviteiten op de vaste wal; • informatievoorziening over vaarroutes, aanwezige natuur en verstoring door vaarrecreanten is nu nog te beperkt beschikbaar en toegankelijk. Er is behoefte aan een laagdrempelige informatievoorziening. Recreanten moeten zelf niet hoeven zoeken, maar informatie automatisch aangeboden krijgen via havenmeesters of alertsysteem via sms/app. Dan worden – als dit goed gebeurt – ook nieuwkomers bereikt; • ook monitoringsgegevens over aanwezige vogels en zeehonden op Wad zouden breder ontsloten en toegankelijk moeten worden gemaakt. Door dit te doen en hierover naar buiten toe te communiceren ontstaat meer begrip en bewustwording bij recreanten voor bijv. het belang van nalevering van de regels t.a.v. verantwoord vaargedrag en handhaving.
--

Op de vier werkdagen zijn verschillende acties in kaart gebracht (het totaaloverzicht met de acties per werkgroep zijn opgenomen in bijlage 3). Een aantal van deze acties zijn van belang en hebben betrekking op het gehele Waddengebied. In tabel 1 zijn deze acties opgesomd. De actiehouder(s) zullen nog nader moeten worden bepaald.

Tabel 1. Waddenbrede acties voor Actieplan vaarrecreatie Waddenzee.

Acties Waddenbreed	Planning	Nrs.
Vaststellen pilots hotspots in samenhang met clusters	Q1 2014	25, 30
Gastheerschap verder uitwerken	Q1 2014	1, 2, 4
Leidraad Gastheerschap maken	Q4 2014	7
Uitrollen Leidraad Professioneel Gastheerschap	Q 12015	9
Plan van aanpak Handhaving en sancties	Q2 2014	nvt
Organisatie symposium Gastheerschap	Q2 2015	8
Bepalen fasering gastheerschap naar andere hotspots dan pilots	Q1 2016	10
Update Erecode en uitleg	Q1 2014	11, 12, 13
Onderzoeken inzet digitale media	Q1 2014	14
Onderzoek gebruik van media per doelgroep	Q1 2014	15
Basiswebsite bepalen en inrichten	Q1 2014	16, 17, 18, 19
Nadere uitwerking project kleine jachthavens	Q1 2014	43
Overleg met Imares over inzet basistraining	Q1 2014	22
Overleg met standaardwerk Vaarrecreatie Waddenzee over geactualiseerde Erecode	Q2 2015	21
Twee jaarlijkse monitoring haven- en sluisgebruik en enquête recreanten (vergelijkbaar met monitoring vaarrecreatie IJsselmeer)	2014 2016 2018	23
Monitoringsconcept (rekening houdend met vaarrecreatie, hotspots, instandhoudingdoelen) op te stellen door WaLTER	Q1 2014	23
Oog voor 't Wad 2.0, monitoring vaarrecreatie; aanpassen webtool	Q1 2014	23,26

aan monitoringsconcept, onderzoeken mogelijkheid citizen science (i.c.m. communicatie)		
Waddenbreed havenvisie (verder) uitrollen en in verbinding brengen met hotspots en clusters	Q4 2014	31
Implementeren dynamische zonering (uren waddenunit, uren vrijwilligers vaarrecreanten, maken website / app met actuele informatie voor vaarrecreatie (Stichting Nautin)	Q4 2014	42

4.3 Pilots en acties

Uit de vier werkdagen bleek dat het denken en uitwerken van pilots de onderwerpen gastheerschap, monitoring en havenvisie concreet maakt. Door voor pilots uit te gaan van concrete hotspots worden namelijk deze onderwerpen vertaald naar en op maat gemaakt voor de betreffende locaties met hun typische en unieke kenmerken. Dat pleit voor de keuze van een aantal hotspots als pilot. In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van mogelijke locaties voor deze eerste pilots. Belangrijk is de koppeling van de pilots uit dit Actieplan met het Pact van Rede en het programma Rust voor Vogels en Ruimte voor Mensen. De hotspots zijn nader onderverdeeld naar de clusters volgens de Havenvisie Wadden “Verantwoord Varen op het Wad”. Door deze onderverdeling zijn de havens en Wadgemeenten ook direct betrokken bij een hotspot.

Andere overwegingen om te kiezen voor hotspots als pilots zijn:

- een beperkt aantal pilots heeft als voordeel dat de uitvoering overzichtelijk is en blijft en dat tijdig gewezen kan worden op samenhang (beter op paar locaties goed bezig);
- ook is het praktisch gezien niet mogelijk om het gehele Wadengebied en alle hotspots in één keer tegelijkertijd aan te pakken (fasering van locaties en niet op alle locaties);
- door pilots te evalueren en daarvan te leren kunnen de lessen vervolgens op andere locaties worden toegepast (stap voor stap);
- pilots maken gerichte inzet van in principe schaarse middelen mogelijk. Daarbij kan ook gekeken worden naar het efficiënt combineren van middelen (werk met werk maken).

Er is bewust gekozen om eerst in te zetten op drie tot vijf hotspots als pilot. Op grond van de waardering van het belang van de hotspots zijn in eerste instantie de volgende locaties aangemerkt als mogelijke pilot:

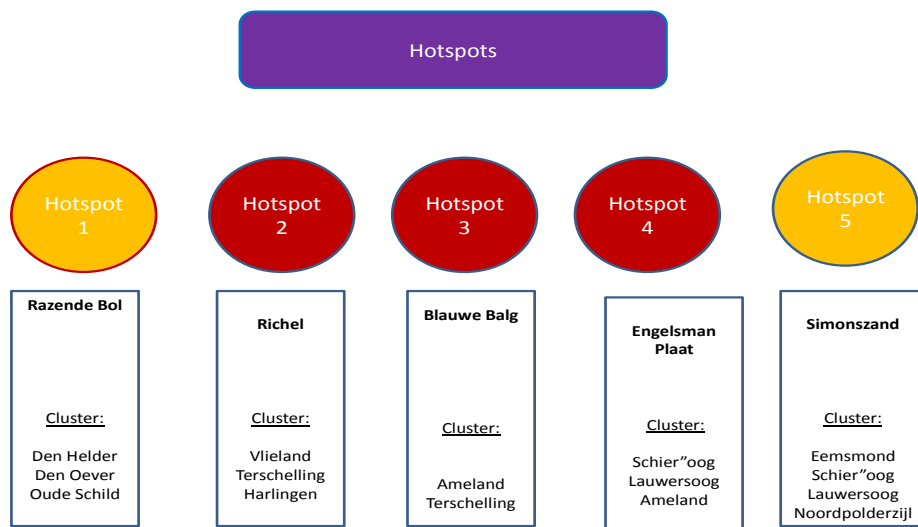
1. Razende Bol;
2. Richel;
3. Blauwe Balg;
4. Engelmansplaatgebied / Hiesel;
5. Simonzand.

Bij deze waardering werden de verschillende locaties vanuit drie verschillende invalshoeken besproken, te weten:

- mens en natuur;
- concrete ervaringen en inzichten vanuit de Waddenunit;
- Pact van Rede.

Tijdens de werksessies is gekeken in welke gebieden sprake is van een grote recreatieve druk in combinatie met kwetsbare natuur (werkdefinitie voor hotspot). Daarbij zijn ook enkele artikel 20-gebieden (zoals de Blauwe Balg), het Beheerplan Natura 2000 en het programma Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen betrokken. Van belang is dat de hotspots daar zoveel mogelijk op aansluiten dan wel overeenkomen; zodat de inspanningen van overheden, natuur- en recreatieorganisaties zich richten op dezelfde hotspots. Gedeeltelijk komen de hotspots met elkaar overeen; maar er zijn ook verschillen. In het Beheerplan zijn nu als “hotspots” een aantal gebieden aangewezen waar veel wordt drooggevallen en waar sprake is van kwetsbare natuur (met risico op verstoring). Daarnaast zijn de Razende Bol en de oostpunten van de eilanden als aandachtsgebieden aangewezen; omdat in deze gebieden veel wordt aangemeerd door recreanten en er ook sprake is van kwetsbare natuur. Het voorstel is in elk geval een pilot te starten voor de hotspots 2, 3 en 4 (zie figuur 5).

Figuur 5. Overzicht van mogelijke hotspots voor het organiseren van pilots.

Concrete afspraken worden tussen vaarrecreatie-, natuurorganisaties en direct betrokken gemeente(n) gemaakt. Deze afspraken zijn op maat en afgestemd op de specifieke kenmerken van de betreffende hotspot. Belangrijk daarbij is dat én vaarrecreatie én natuurorganisaties én overheden daarbij betrokken worden. In de praktijk zullen vaarrecreatie, natuurorganisaties en de Waddenunit de concrete en operationele acties op zich nemen. Bij het maken en in het bijzonder ook het vastleggen van afspraken in de vorm van een Hotspot overeenkomst is dan wel zijn ook de gemeente(n) actief betrokken.

Per hotspot is een lijst met acties bepaald aan de hand van een totaalijst (zie bijlage 3). Deze acties per hotspot zijn in tabel 2 vermeld. Juist door deze op hotspotniveau uit te werken kunnen deze sneller concreter en beter worden. De uitwerkingen per hotspot kunnen worden uitgewisseld en elkaar versterken.

Tabel 2. Overzicht van acties per hotspot.

Acties per hotspot	Planning	Nrs.
In beeld brengen wie ergens wat van moet, mag en wil vinden	Q1 2014	1, 3, 4, 33, 34, 35, 39
Havens, gemeenten en maatschappelijke organisaties aan elkaar verbinden	Q1 2014	33, 35
Doelgroepen en passende communicatie inzet bepalen o.a. voor Erecode	Q1 2014	14, 28
Bepalen rol in de havens binnen het cluster ten aanzien inrichtingsplannen en havenmeesters	Q1 2014	20, 37 39, 40
Verbinding leggen met project kleine Jachthavens	Q1 2014	43
Vaarroutes uitwerken binnen cluster	Q1 2014	41
Verbinding maken met Rust voor vogels, Ruimte voor mensen: implementatie monitoring, koppeling met Oog voor 't Wad 2.0, organisatie backoffice gastheren en vrijwilligers (training, ondersteuning, analyse) en communicatie	Q1 2014	19, 27
Pilotplan Gastheerschap opstellen	Q1 2014	1, 3,4
Gastheerschap organiseren en toepassen gebruikmakend van formats	Q1, 2, 3, 4	3, 5, 6,10
Continuering gastheren na “Rust voor vogels, Ruimte voor mensen” tot en met 2018 (duur actieplan) voor de pilots	2017-2018	29

4.4 Havenontwikkeling en natuur

De bereikte systeemsprong wordt in het Actieplan vertaald in een goede ketenvulling. Dit draagt bij aan het loslaten van de maximering van het aantal schepen in de jachthavens, mits straks voldoende uitwerking wordt gegeven aan dit Actieplan (zie ook hoofdstuk 2.2).

De uitbreiding van havens zal op een verantwoorde wijze gebeuren en mogelijke versturende effecten worden daarbij zoveel mogelijk voorkomen (N.B. Voor elke individuele havenuitbreiding geldt een aparte vergunningsaanvraag, de zogeheten “passende beoordeling”, vereist op grond van de Natuurbeschermingswet). Voldoende invulling van het gastheerschap in brede zin is daarbij essentieel. De koppeling die nu in het Actieplan wordt gelegd tussen havenuitbreidingen en het gastheerschap op en rond het Wad, geeft aan dat gemeenten zich willen verbinden aan deze Waddenbrede opgave.

Om maximalisering definitief los te laten is een adequate monitoring van groot belang. Dit is nodig om de effectiviteit van de aanpak van het Actieplan in beeld te brengen en het vertrouwen van partijen te borgen. Het gaat daarbij vooral om inzicht te krijgen of de gebruiker als gevolg van meer kennis van het Wad minder verstoringen veroorzaakt. Dit geeft inzicht in de doelstelling: een evenwichtige ontwikkeling van natuur en vaarrecreatie op de Waddenzee mogelijk is. Een positieve uitkomst van de monitoring kan de onderbouwing bieden om de PKB om dit punt definitief te herzien. Van belang daarbij is dat partijen zich daar gezamenlijk hard voor maken en één geluid laten horen richting ministerie (zie ook hoofdstuk 2.2).

In tabel 3 is een overzicht opgenomen van de stand van zaken rond de planvorming voor de plannen over havenontwikkeling.

Tabel 3. Overzicht van acties per hotspot.

Haven	Stand van zaken	Realisatie
<i>Cluster A – De Eems</i>		
Delfzijl Neptunes	geen plannen	
Termunterzijl	geen plannen	
<i>Cluster B – Het Oostelijk Wad</i>		
Noordpolderzijl	geen plannen	
Lauwersoog	planvoorbereiding	2015
Schiermonnikoog	planvoorbereiding	2015
Ameland	in procedure	2013/2014
<i>Cluster C – Centrale Wad</i>		
Terschelling	planvoorbereiding/ politiek uitgesteld	2015
Vlieland	planvoorbereiding	2015/2016
Harlingen	in procedure	2014
<i>Cluster D – Westelijk Wad</i>		
Den Oever	planvoorbereiding	2015/2016
Wieringen	planvoorbereiding	2015/2016
Den Helder (Kon. Marine)	geen plannen	
Den Helder (Willemsoord)	planvoorbereiding/ vergunningaanvraag	2014
Texel	planvoorbereiding	2016

4.5 Dynamische zonering

In het bestuurlijk overleg zijn de volgende uitgangspunten besproken:

- de recreatiesector vraagt om een meer flexibele omgang met de gesloten artikel 20-gebieden. Vanuit o.a. de Wadvaarders wordt een meer flexibele openstelling/sluiting van deze gebieden bepleit, op basis van de actuele situatie ter plaatse;

- hierover is een verkenning nog gaande tussen EZ en Wadvaarders. EZ bekijkt welke (on)mogelijkheden de Natuurbeschermingswet op dit punt biedt. In de praktijk wordt er door de Waddenunit al pragmatisch met de regels omgegaan.

Dynamische zoneringsmaatwerk. Het speelt in op de extra bescherming die de natuur op sommige momenten van het jaar nodig heeft (bijvoorbeeld broedende vogels) én op de wens van mensen om van waardevolle plekken op het Wad te kunnen genieten als de extra bescherming niet meer noodzakelijk is (als bijvoorbeeld jonge vogels zijn uitgevlogen).

Dynamische zoneringsmaatwerk. Het vraagt om het actueel volgen van ontwikkelingen in de natuur en daarop inspelen door gebieden af te zetten of juist open te stellen. Informatievoorziening tussen de beheerders en de doelgroepen zoals recreanten is daarbij nodig zodat recreanten hun route op het Wad daarop kunnen aanpassen.

Een mooi praktijkvoorbeeld is de communicatie en samenwerking deze zomer tussen de Waddenunit en een groep recreatievaarders. De groep is regelmatig geïnformeerd over broedsels op de platen en de veranderingen daarin. Dit heeft geleid tot grotere betrokkenheid van hen en zelfs hulp bij het afzetten/openstellen. Dus winst voor natuur (meer respect en aanpassing van gedrag) en meer belevingswinst bij mensen.

De mogelijkheden voor dynamische zoneringsmaatwerk vallen binnen de Natuurbeschermingswet en kunnen worden ingericht zowel binnen als buiten artikel 20 gebieden. Door een wisselwerking tussen betrokkenen, met wederzijds respect, blijkt het goed mogelijk te zijn bovenwettelijke afspraken te maken en daaraan uitvoering te geven. Deelnemers aan het Actieplan willen dan ook bekijken op welke plaatsen dynamische zoneringsmaatwerk mogelijk is.

4.6 Slimme monitoring

In het bestuurlijk overleg zijn de volgende uitgangspunten besproken:

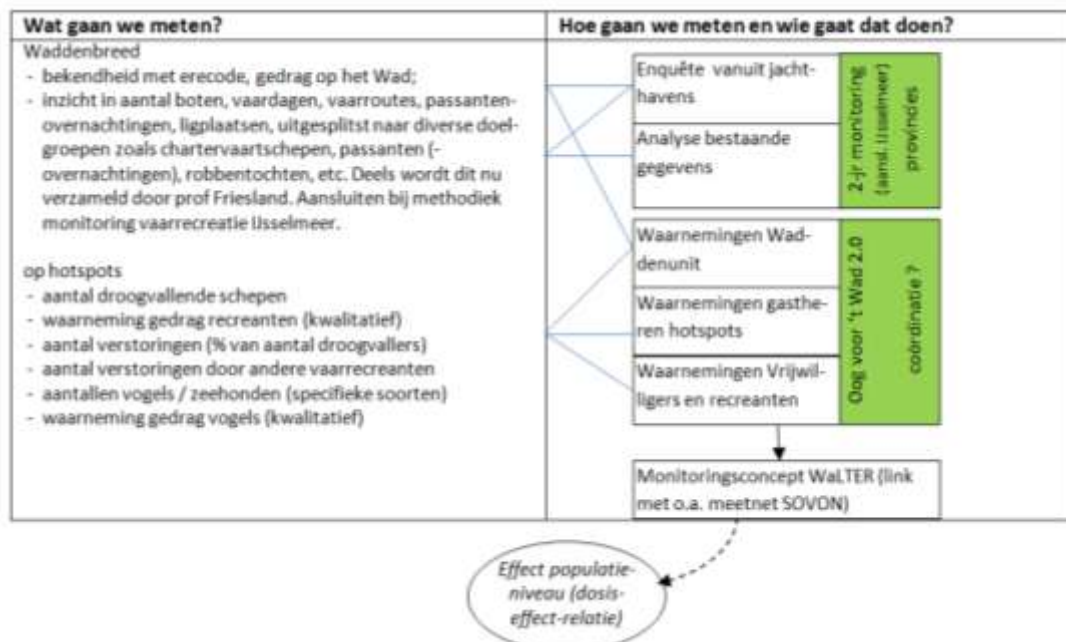
- monitoring concentreert zich op de effecten van de maatregelen op het gedrag van de vaarrecreant. Zodat antwoord kan worden gegeven op de vraag; leidt het Actieplan tot verantwoord vaargedrag en worden verstoringen van natuurwaarden voorkomen? Daarnaast zal worden aangesloten bij de monitoring die vanuit het project "Rust voor Vogels, Ruimte" voor Mensen" plaatsvindt³ van de ontwikkeling van natuurwaarden op hotspot-locaties op het Wad;
- Wadwachten die ingezet worden zullen niet alleen recreanten aanspreken en ter plekke voorlichting geven, maar ook monitoringsgegevens over (verstoring van) aanwezige vogels en zeehonden gaan verzamelen. Op basis van deze gegevens kan worden geconcludeerd of kwetsbare natuur en vaarrecreatie op deze "hotspots" met elkaar samengaan;
- belang van een kosteneffectieve monitoring, die zoveel waar mogelijk aansluit bij de monitoring vanuit andere trajecten (o.a. Waddenbrede monitoring vanuit beheerplan Natura 2000, gegevens Waddenacademie). Op deze wijze kunnen kosten worden beperkt en kan de monitoring in een bredere context worden geplaatst;
- wetenschappelijke aanpak is niet aan de orde. Wel is het van belang dat de monitoring voldoende aanknopingspunten biedt om de effectiviteit van het Actieplan helder in beeld te brengen.

³ Voor de goede orde het project "Rust voor Vogels, Ruimte" voor Mensen" bevat geen monitoringacties.

Metten is weten en monitoring is daarbij essentieel. Immers monitoring geeft inzicht in de praktijk, het succes van inspanningen en de wenselijkheid dan wel noodzaak van bijsturing. Gelijkertijd is er het besef dat het Waddengebied groot is en waarneming slechts op kleine schaal kan plaatsvinden. Dat vraagt dus om keuzes. Niet alles is te monitoren, zo is het bijvoorbeeld een gekwantificeerde dosis-effectrelatie op populatieniveau onmogelijk bloot te leggen met monitoring vanuit dit Actieplan. De monitoring vanuit het Actieplan richt zich daarom op het in beeld brengen van gedrag van recreanten en de gevolgen ter plaatse (niet op populatieniveau). Door dit slim te doen, de verbinding te zoeken met WaLTER en aan te sluiten bij monitoring vanuit het beheerplan N2000 en het SOVON meetnet komen wel steeds meer gegevens beschikbaar waarmee effecten op populatieniveau onderzocht kunnen worden (zie tabel 4). Dit onderzoek zelf vormt geen onderdeel van dit Actieplan.

Tabel 4. Overzicht van wat door wie en hoe wordt gemonitord.

Monitoring moet slim opgezet en uitgevoerd worden, willen we over vijf jaar relevante conclusies kunnen trekken. Voor de monitoring hanteren we daarom de volgende uitgangspunten:

- iedereen kan bijdragen aan monitoring. Vrijwilligers van de recreatie-organisaties dragen bij, evenals vrijwilligers van de natuurorganisaties (inclusief gastheren op de hotspots) en de Waddenunit. Ook wordt onderzocht of het mogelijk is dat alle recreanten te betrekken (citizen science), Oog voor 't Wad wordt hiervoor aangepast;

- door het opstellen van een slim monitoringsconcept door WaLTER, in samenspraak met onder andere de Waddenunit, natuurbeheerders, Vogelbescherming, wordt de monitoring van de instandhoudingsdoelen (en eventuele andere bronnen zoals meetnet SOVON) gekoppeld, zodat er input komt voor onderzoek naar de dosis-effectrelatie op populatieniveau. Monitoring richt zich op het leveren van bruikbare gegevens voor bijdragen aan wetenschappelijk onderzoek;
- monitoring op hotspots wordt gecombineerd met monitoring Waddenbreed. Op de hotspots dragen de vrijwillige gastheren bij aan de monitoring. Willen we inzicht krijgen in het gedrag van recreanten en het effect ervan op de natuur op bepaalde hotspots, dan moeten we in drukke tijden ter plaatse aanwezig zijn: van mei tot en met september. Bij monitoring door gastheren op de hotspots snijdt het mes aan meerdere kanten: 1) gastheerschap versterkt Wadbeleving; 2) gastheerschap zorgt voor bewuste en onbewuste geleiding van de recreant; 3) consistente monitoringsoutput.
- om effecten en ontwikkeling te kunnen vaststellen moeten vergelijkingen gemaakt kunnen worden van opeenvolgende jaren. Hiervoor moet gedurende een langere periode consistent gemonitord worden (minimaal 5 jaar). Alleen dan kunnen conclusies getrokken worden over het effect van de inzet van gastheren, communicatie en andere (be)geleidingsactiviteiten;
- Oog voor 't Wad wordt voor de hotspots ingezet, maar kan ook Waddenbreed benut worden. Het systeem wordt aangepast aan het monitoringsconcept. Daarnaast wordt ingezet op de organisatie van de backoffice; het ondersteunen van de vrijwilligers, het rapporteren en analyseren van de uitkomsten;
- slim gebruik maken van beschikbare informatie en lopende trajecten. Gegevens over haven- en sluisgebruik worden al verzameld (provincie Friesland). Voor de analyse en rapportage hiervan wordt geadviseerd aan te sluiten bij de methodiek van het IJsselmeer (tweejaarlijkse monitor ontwikkeling watersport IJsselmeergebied).

4.7 Communicatie

Communicatie vormt een integraal onderdeel van het Actieplan en komt overal in terug. Wij zien communicatie tussen de betrokken deelnemers en met de vaarrecreatie als essentieel onderdeel voor succesvolle uitvoering van het Actieplan. Het draagt niet alleen bij aan goed begrip (bijvoorbeeld Erecode) maar biedt veel kansen in het versterken van de beleving op het Wad en betrokkenheid bij de natuur.

Waddenzeebreed wordt ingezet in onderwerpen zoals het actualiseren van de Erecode voor vaarrecreanten; met gedragsregels voor verantwoord vaargedrag. Trainingen aan schippers en havenmeesters en voorlichting en educatie via bezoekerscentra, en ontwikkeling en verspreiding van informatie-materiaal. Ook willen wij de digitale media actiever gaan inzetten; door o.a. de ontwikkeling van een app met informatie over vaarroutes, droogvallen, dynamische zonering en natuur op het Wad. Waddenprovincies en Rijk, Gemeenten, havenmeesters, natuur- en vaarorganisaties zullen als “ambassadeurs” van het Wad een actieve(re) gaan spelen in de voorlichting en communicatie.

Bij de uitvoering van het convenant in 2008 is een breed communicatietraject opgezet onder de naam: *‘Ik pas op het Wad’*. Hierin is veel geïnvesteerd. Gekeken zal worden welke elementen (bijvoorbeeld website en stickers) hergebruikt kunnen worden. In het kader van een verantwoorde besteding van schaars beschikbare gelden lijkt ons dat, als loodsen, verstandig. Deelnemers zullen gelijktijdig ook kritisch kijken in hoeverre de middelen uit het verleden nog passen bij de toon en opzet van het Actieplan. Ook vanuit Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen wordt een communicatietraject opgezet. Het voornemen is hiermee samen te werken en de synergie te zoeken.

5. Programmabeheersing

Goede uitvoering van een Actieplan vergt een adequate programmabeheersing. In dit hoofdstuk worden programmaorganisatie en –financiering toelicht.

5.1 Organisatie

Voor het onderdeel organisatie lichten we de bestuurlijke organisatie, de programma-organisatie en de organisatie per hotspot toe. Ook doen we een oproep voor het oprichten van de WadCommunity.

5.1.1 Bestuurlijke organisatie

In het bestuurlijk overleg zijn de volgende uitgangspunten besproken:

- in het kader van de discussie over beheer op de Waddenzee wordt nagedacht over de inrichting van een Stichting, met vertegenwoordigers vanuit bevoegde overheden, natuurbeheerders en gebruikers van het Wad. De deelnemers concluderen dat het, gelet op beoogde start met dit Actieplan per 1 januari 2014, van belang is de uitrol van het Actieplan niet te laten wachten op de afronding van de beheerdiscussie;
- in eerste instantie zou de organisatie en uitvoering van het Actieplan bij een bestaand bestuurlijk overleg kunnen worden aangehaakt. Voorstel is de uitvoering van het plan bij het Programma Naar een Rijke Waddenzee (PRW) te beleggen. Voordeel is dat alle partijen die bij het Actieplan betrokken zijn, ook in de regieraad van het PRW vertegenwoordigd zijn. De bestaande Beheerraad voor de Waddenzee zou een adviserende rol kunnen vervullen t.a.v. de uitvoering van het Actieplan. Voorstel is dat de provincies de regie (programma coördinatie) voor het Actieplan blijven voeren.

In het bestuurlijk overleg in het kader van dit Actieplan Vaarrecreatie dienen Rijk, Waddenprovincies, Gemeenten, Milieu- en Natuurorganisaties en de vaarrecreatie vertegenwoordigd te zijn.

In aansluiting op de uitkomst van het bestuurlijk overleg (zie kader) kan de beoogde bestuurlijke organisatie en sturing vorm krijgen door aanhaking van de recreatievaart bij de Regiekamer Programma naar een Rijke Waddenzee.

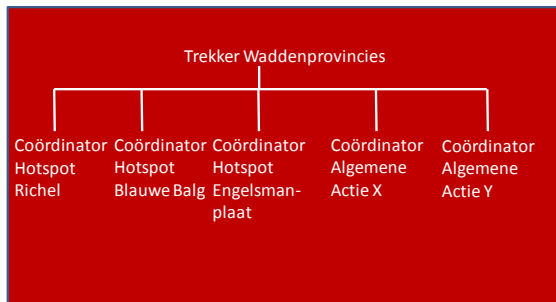
5.1.2 Programma-organisatie

De uitvoering van het Actieplan vereist een duidelijke en daadkrachtige organisatie (wie doet wat met wie samen en wanneer). Eén partij neemt het trekkerschap op zich om te zorgen voor structureel overleg en de nodige aan- en bijsturing van de benoemde acties. Deze trekker zorgt voor de soepele samenwerking tussen de coördinatoren van de drie hotspots en de coördinatoren die voor de uitvoering van de algemene waddenbrede acties aan de lat staan.

De ambtelijke vertegenwoordigers van de Waddenprovincies hebben aangegeven, dat zij graag deze overkoepelende trekkersrol willen vervullen. Hoe wordt nog verder uitgewerkt. Als voorwaarde voor het opnemen van deze trekkersrol, dient iedere betrokken partij vanuit de gezamenlijke verantwoordelijkheid en gedeeld eigenaarschap te bepalen op welke wijze zij kunnen bijdragen aan de uitvoering van het Actieplan.

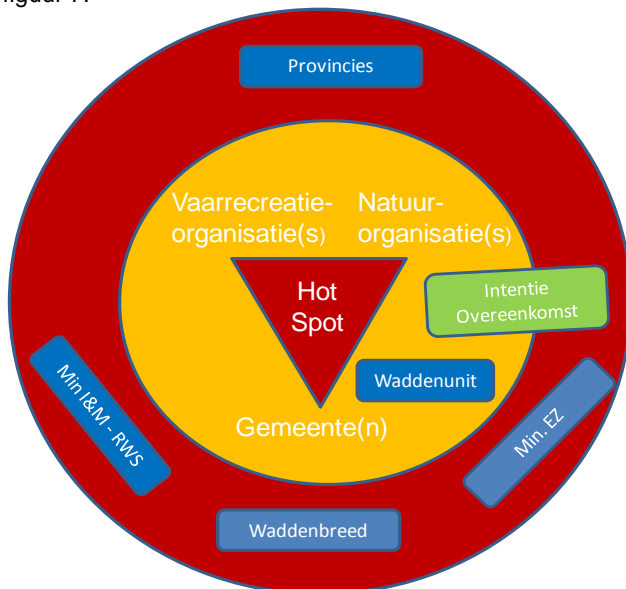
Naast overleg en afstemming is en blijft echter ook de duidelijke en daadkrachtige organisatie van groot belang voor de uitvoering van het Actieplan. In figuur 6 geven wij een eerste schets hiervoor.

Figuur 6. Schets programma-organisatie Actieplan.

5.1.3 Organisatie per hotspot/pilot

De organisatie voor de uitvoering van de acties op een hotspot in de vorm van een pilot is geschetst in figuur 7.

Figuur 7. Schets van de organisatie van de pilot op een hotspot.

Concrete acties voor een bepaalde hotspot worden door direct betrokken vertegenwoordigers van de vaarrecreatieorganisaties, de natuurorganisaties en gemeenten met elkaar besproken, afgesproken en vastgelegd (zie tevens het onderdeel werken volgens een dynamische routekaart zoals opgenomen in bijlage 4). Naast het onderling duidelijk uit- en afspreken van de concrete acties per hotspot, is de intentieovereenkomst tevens van belang voor het informeren en afstemmen met de andere pilots en met samenhangende waddenbrede acties. Daarbij zijn de ook de provincies als waddenbrede trekkers en het Rijk (ministerie van Economische Zaken en het ministerie van Infrastructuur en Milieu) direct betrokken.

Uit de reacties op het concept actieplan bleek dat deelnemers graag de organisatie voor de drie hotspots willen aanscherpen. Als reactie hierop hebben wij vertegenwoordigers van deelnemende organisaties bereid gevonden om als coördinator op te treden voor een specifieke hotspot. Deze coördinator krijgt als taak om voor de betreffende hotspot de betrokken partijen bij elkaar te brengen en om vervolgens met hen afspraken te gaan maken over de uitvoering van de pilot. Daarmee wordt invulling gegeven aan het vertrouwen in het oppakken van de hotspots en het borgen daarvan.

Voor de drie pilots zullen als coördinator optreden:

- Albert Jan Zijlstra voor de hotspot Richel namens de Waddengemeenten;
- Kor Wijngaarden voor de hotspot Blauwe Balg namens de vaarrecreatie;
- Michiel Firet voor de hotspot Engelsmanplaat namens de natuur- en milieuorganisaties.

5.1.4 WadCommunity

Ter versterking van het gedeeld eigenaarschap is het idee geboren te komen tot een WadCommunity van hotspotcoördinatoren en alle betrokken partijen (gemeente(n), recreanten, handhavende diensten, telgroep/vrijwilligers, wadlopers, etc.). Deze WadCommunity kan bij elkaar komen om het komende seizoen te bespreken en iets soortgelijks na het seizoen te doen (nabespreken en vooruit plannen). De meerwaarde en opzet willen we nader onderzoeken.

5.2 Financiering

Voor de financiering geven we een eerste raming van de begroting en ook gaan we in op de mogelijke bekostiging. We ronden dit hoofdstuk af met een korte toelichting op risicomanagement en communicatie. Echter eerst komen de uitkomsten van het bestuurlijk overleg.

In het bestuurlijk overleg zijn de volgende uitgangspunten besproken:

- een kosteneffectieve aanpak en fasering van maatregelen zijn van groot belang om tot een haalbaar Actieplan te komen. Inzet van aanvullende financiering vanuit het Waddenfonds en verkenning van nieuwe financieringsconstructies zijn van groot belang;
- het Waddenfonds kan mogelijk ook in financiering van de uitrol van een geïntegreerde ketenaanpak voorzien. Van belang is daarbij wel de totale aanpak als geheel aan te bieden en de onderlinge samenhang van de maatregelen helder in beeld te brengen;
- zowel EZ, CWN als provincie zien kansen in de ontwikkeling van een Waddenvignet, dat –

gekoppeld aan de Werelderfgoedstatus – in aanvullende financiering kan voorzien. Op deze wijze kan de recreatiesector zelf ook bijdragen aan financiering van het Actieplan. Van belang is dat de uitwerking plaatsvindt in samenspraak met de vaarorganisaties; en het geen belasting is die van bovenaf wordt opgelegd. Een opslag op havengelden zou wel een optie kunnen zijn. Een directe koppeling tussen het vignet en bekostiging van de maatregelen uit het plan is essentieel;

- de deelnemers constateren dat verdere uitwerking tijd vraagt en een uitrol op korte termijn daarom niet aan de orde is. Van belang is er voor te waken dat e.e.a. tot vertraging van het Actieplan leidt. Over de inzet van het Waddenvignet of vergelijkbare vormen van financiering zal een afspraak worden opgenomen in dit Actieplan, zodat over 2 tot 3 jaar een gedragen systeem in werking kan treden dat in aanvullende en structurele financiering voor het plan voorziet. Het gaat er daarbij om dat de vaarrecreatie zelf met een voorstel komt.

Het Actieplan is niet compleet zonder een financiële paragraaf. Binnen de financiën dient onderscheid te worden gemaakt tussen structurele en initiële financiering. De deelnemers aan het Actieplan hebben aangegeven dat cofinanciering van cruciaal belang is voor de succesvolle uitvoering. Dit betekent dat niet één organisatie aan de lat staat, maar dat van alle betrokken organisaties een inbreng verwacht wordt. Een inbreng die financieel kan zijn maar ook in termen van beschikbare middelen of capaciteit van mensen. In de bespreking over bekostiging gaven deelnemers ook aan dat sponsoring en andere vormen van funding in aanmerking moeten komen (bijvoorbeeld een opslag voor wadgebruiker, van vaarder (beroeps/recreatie) tot looper; sponsoring door grote bedrijven, etc.).

5.2.1 Begroting

In tabel 5 is een eerste raming opgenomen. Deze raming kan als uitgangspunt dienen voor het opstellen van begroting als onderdeel van de besluitvorming van en over dit Actieplan.

Uitgangspunt is te komen tot een reële begroting, die past bij de ambitie waar partijen nu toe zijn gekomen en in een tijd waar financiële middelen schaars zijn. De genoemde bedragen geven een indicatie. Er moet rekening worden gehouden dat bij uitwerking van de acties de begroote uitgaven en inkomsten kunnen wijzigen.

Deze begroting is dus richtinggevend. Alle deelnemende partijen voelen zich medeverantwoordelijk te komen tot een passende en sluitende begroting. Dat zal creativiteit vragen aan de uitgaven en inkomsten kant. De Waddenprovincies nemen vanuit hun trekkersrol initiatief om te komen tot een passende en sluitende begroting en dragen hiervoor de eindverantwoordelijkheid.

Welke aannames liggen ten grondslag aan de begroting? Bij de start van de uitvoering van het Actieplan zal extra werk moeten worden verricht, eenmalige kosten dus die naar verwachting in Q1 van 2014 gemaakt gaan worden. Denk daarbij aan de opzet van de organisatie, uitwerking begroting en in gang zetten van de acties zowel Waddenbreed als voor de 3 pilots (Eur 15.000,- per hotspot). Daarna zullen de werkzaamheden doorgepaktd en voortgezet moeten gaan worden (jaarlijkse kosten).

Voor de inzet van de trekker, programmamanager is 1 dag per week voorzien. Voor de coördinatoren hebben we ook 1 dag per week voor ogen. Naast budget hiervoor binnen deze begroting is het idee dat de organisaties die de coördinatoren leveren, zelf ook middelen vrij maken en/of slimme combinaties weten te maken. Toelichting over de opbouw van de kosten van het onderdeel Gastheerheerschap en Monitoring is te vinden in de bijlage 6.

Voor het begroten van de communicatiekosten is gekeken naar de begroting van “Ik pas op het Wad”. Ons voorstel is om voor het Actieplan gebruik te maken van bestaande middelen (hergebruik) en door slimme verbindingen te maken tussen de communicatie-uitingen van de deelnemende partijen.

Tabel 5. Eerste raming van de begroting.

Uitgaven		Enmalig	Jaarlijks
Organisatie	Programmamanagement (incl. coördinatie Waddenbrede acties)	20.000	45.000
	Coördinatie hotspots (uitgaande van 3 pilot locaties)	30.000	45.000
Gastheerschap & monitoring	Alle ondersteuning voor het functioneren van de gastheren uitgaande van inzet van vrijwilligers (incl. verbetering tool Oog voor 't wad)	25.000	316.000
Communicatie	Middelen (oa Actualiseren Erecode, verspreiden foldermateriaal, ontwikkeling App en instructies havenmeesters ed.)	75.000	20.000
<i>Totaal</i>		<i>150.000</i>	<i>426.000</i>
Aangevuld met “samenwerktijd” van alle partners			

5.2.2 Bekostiging

Het Actieplan verdient een structurele bekostiging als basis. Zoals hierboven opgemerkt zetten alle betrokken partijen zich daarvoor in. De Waddenprovincies nemen vanuit hun trekkersrol hiertoe initiatief en zien toe op een adequate structurele bekostiging.

De bekostiging zal vanuit verschillende bronnen komen (zie tabel 6). Ten eerste zal gekeken worden naar projecten die parallel lopen en waarop slim kan worden aangehaakt. Wellicht zijn hiermee begroette uitgaven te verminderen (ook een vorm van bekostiging). Uitwerking van het actieplan kan leiden tot pakketten die ter bekostiging voorgelegd kunnen worden aan het Waddenfonds. Gelet op het doel en de brede samenwerking binnen het Actieplan achten wij dat kansrijk.

Serius willen we de uitgifte van een Waddenvignet/vlag gaan onderzoeken. Dit vignet kan mogelijk een geheel nieuwe financieringsbron bieden. Een vergelijkbare opzet bestaat voor de binnenwateren van Friesland met de Wimpelactie van De Marrekrite. Deze bekostiging zal niet op korte termijn beschikbaar zijn en de vraag is hoeveel het kan gaan opleveren.

Ondernemers verbinden zich graag met het mooie Wad. De natuur biedt meerwaarde voor het welzijn en beleving van mensen. Daarvoor organiseren ze tochten en activiteiten bijvoorbeeld naar de Hotspots. Ook uit maatschappelijke betrokkenheid kunnen ondernemers, meer op afstand, zich verbinden met het Wad. Gekeken gaat worden naar bedrijven die een financiële bijdrage of anderszins willen leveren.

Naar verwachting zal het fundament van de bekostiging moeten komen van de deelnemers. Onderzoek naar een passende bijdrage per deelnemer moet worden uitgewerkt. Het lijkt logisch dat de overheden (rijk, provincie en gemeenten) daar vanuit hun rol eerst naar gaan kijken. De inzet van de recreatievaart en natuurorganisaties leunt al veel op vrijwilligers. Een financiële bijdrage van hen is minder waarschijnlijk.

In het Actieplan wordt aangegeven, dat we het heel waardevol vinden om aan te sluiten bij het project van de Waddentrainingen (initiatief van de Vereniging voor Beroepschartervaart BBZ en de natuureducatiecentra in het Waddengebied uitgevoerd door Imares). Voor deze training is een aparte begroting die deels gefinancierd wordt door het Waddenfonds.

Tabel 6. Overzicht van de in aanmerking komende bekostigingsmogelijkheden

Financiering	
-Koppeling met bestaande projecten (Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen; Ambassadeurs Waddenzee Werelderfgoed)	PM
-Waddenfonds – samenhangende pakketten	PM
Verkoop “Waddenvlag/vignet” – elke de recreant wil deze hebben!	PM
-Ondernemerschap – sponsoring bedrijfsleven	PM
-Aanvullende bijdragen deelnemende partijen	PM

*Samen uit.
Samen Thuis*

5.3 Risicomanagement

Het is onze overtuiging dat het opgebouwde vertrouwen tussen de deelnemende partijen en de borging van afspraken (zoals vastgestelde acties, opzet organisatie en financiën) in hoge mate zorgt voor beheersing van risico's en succesvolle uitvoering van het Actieplan. Toch kan het zo zijn dat op onderdelen bijstelling van het actieplan nodig is of de verwachtingen bij deelnemers deels niet overeenkomen met de uitvoering. Dit levert risico's voor uitvoering van het Actieplan op.

Uitvoering van het actieplan is geen statisch proces. Dus adaptatie is vereist. Voor het beheersen van risico's staat openheid en overleg voorop. We hebben daarbij voor ogen een gelaagdheid aan acties: wanneer risico's worden gesignaleerd, dan zoeken we elkaar op, bespreken we deze met direct belanghebbende en kijken wat verstandig is en kan helpen. We denken in alternatieven en werken oplossingsgericht. Wij schatten in dat dit in veel gevallen voldoende is voor beheersing van risico's binnen het Actieplan.

Het overall risicomanagement is belegd bij de trekker van het programma. Indien nodig vindt escalatie plaats richting bestuur.

6. Samenhang met andere trajecten

In dit hoofdstuk komen beknopt een aantal trajecten aan de orde van belang voor het Actieplan.

6.1 Beheerplan Natura 2000 Waddengebied

Het beheerplan stelt het wettelijke toezicht en handhaving van overheden op grond van de Natuurbeschermingswet centraal; terwijl het Actieplan zich nadrukkelijker richt op voorlichting, educatie en geleiding en toezicht op het Wad door overheden, natuur- en recreatieve organisaties gezamenlijk. Het Actieplan draagt bij aan de naleving van het beheerplan.

Door de preventieve werking die van voorlichting, educatie en geleiding van vaarrecreanten uitgaat, wordt de verstoring van zeehonden en vogels op het Wad voorkomen. Recreanten zijn zich meer bewust van de bijzondere kenmerken van het gebied en hun van de effecten van hun vaargedrag op de Waddenzee. Ook dragen de preventie en voorlichting er aan bij dat mogelijk straks minder handhavend optreden (bekeuren) vereist is; en er meer begrip ontstaat bij vaarrecreanten wanneer bij overlast en verstoring door recreanten toch handhavend moet worden opgetreden.

Een goede verankering van de samenwerkingsafspraken en hotspots (prioritaire gebieden geleiding, toezicht en handhaving) in het beheerplan is van groot belang om tot een geïntegreerde toezichts- en handavingsketen van overheden, natuur- en recreatieorganisatie gezamenlijk te komen het concept-beheerplan zijn nu verschillende verwijzingen opgenomen naar de bestaande Erecode en trainingen aan schippers vanuit het convenant vaarrecreatie. Van belang is ook de afspraken over aansluiting van voorlichting, educatie en geleiding (gastheerschap op de vaste wal en op locatie op het Wad) en formele toezicht en handhaving straks in het beheerplan goed worden opgenomen.

Daarnaast blijft vanuit het beheerplan een zogenaamde Passende Beoordeling (vergunningverlening-procedure) voor de afzonderlijke havenuitbreidingsplannen vereist. Daarbij wordt de plannen getoetst aan de Natuurbeschermingswet; of, en zo ja in welke mate, de uitbreiding significante, negatieve effecten heeft op de natuurwaarden van de Waddenzee. Indien sprake is van negatieve effecten moeten deze zoveel mogelijk worden verminderd, om voor een vergunning in aanmerking te komen. In het concept-beheerplan is daarbij opgemerkt dat de havenuitbreidingen naar verwachting vooral tot een toename van de recreatievaart binnen de bestaande vaargeulen leidt, en hier geen grote negatieve effecten van zijn te verwachten.

De communicatie- voorlichtings- en geleidingsmaatregelen uit het Actieplan dragen bij aan verantwoord vaargedrag binnen en buiten de vaargeulen (o.a. droogvallers, snelvaart) en kunnen bijdragen aan vermindering van de negatieve effecten.

De hotspotlijst vaarrecreatie en natuur wordt afgestemd met de prioriteitenlijst van het beheerplan.

6.2 Interprovinciale waddenvisie ‘Wadden met Allure!’

Noord-Holland, Groningen en Fryslân hebben een voorontwerp van een interprovinciale Waddenvisie opgesteld. Aanleiding is de wens om de kwaliteit van het Waddengebied gezamenlijk te beschermen en te ontwikkelen. Belanghebbenden zoals overheden, natuurorganisaties en waterschappen zijn gevraagd hun mening te geven op dit voorontwerp. Reacties worden meegenomen in het vervolgproces. De Waddenvisie wordt uiteindelijk vastgesteld door de drie Provinciale Staten.

Met de Waddenvisie willen de drie provincies de kwaliteit van het Waddengebied verhogen. Daarnaast wordt meer harmonie gebracht in het beleid voor het Waddengebied. De Waddenvisie is ook een richtlijn voor toekomstige beleidskaders, structuurvisies en uitvoeringsagenda's. Ook is de visie het kader voor het nieuwe Uitvoeringsprogramma van het Waddenfonds. Dit fonds is in 2012 gedecentraliseerd naar de drie provincies.

De visie op de uitvoering van dit Actieplan (zie hoofdstuk 2) zijn opgesteld zijn op verzoek van de deelnemers kort na de derde werkdag ook ingezonden als reactie op het concept voorontwerp Waddenvisie 'Wadden met allure!' Op 2 juli 2013 is door de colleges van gedeputeerde staten van Provincie Groningen, Fryslan en Noord-Holland de *Nota van beantwoording – Voorontwerp Waddenvisie* vastgesteld. Onderstaande reactie is daarin is opgenomen (zie tabel 5).

Tabel 7. Ontvangen reactie naar aanleiding van indiening.

Nr.	Indiener	Samenvatting van de reactie	Reactie van de Gedeputeerde Staten
27	Loodsteam voor het Actieplan Convenant Vaarrecreatie Waddenzee	<p>Indiener wijst erop dat hij werkt aan een Actieplan, dat per 2014 vervolg zal geven aan het afgeronde en geëvalueerde Convenant vaarrecreatie Waddenzee.</p> <p>Hoewel het Actieplan nog niet gereed is, stuurt indiener de uitgangspunten voor uitvoering van het Actieplan toe, zodat dit benut kan worden bij de beleidsvorming in de Waddenvisie.</p>	<p>Wij onderschrijven het belang van een goed Actieplan, als vervolg op het Convenant vaarrecreatie Waddenzee.</p> <p>In dit stadium voert het te ver om de uitgangspunten voor het Actieplan integraal over te nemen in de Waddenvisie.</p> <p>Wel hebben wij op basis van uw reactie, de speerpunten over verduurzaming van recreatie en kwalitatieve groei, nog verder aangescherpt.</p> <p>Hierbij hebben wij met name aandacht besteed aan het samengaan van natuur en recreatie</p>

6.3 Rust voor Vogels, Ruimte voor mensen

Vogelbescherming Nederland gaat, samen met andere natuur- en landschapsorganisaties, de komende vier jaar de omstandigheden voor broedende, rustende en foeragerende vogels in het waddengebied sterk verbeteren. Tegelijkertijd wordt het kijken naar vogels sterk gestimuleerd. Daarvoor is het project ‘Rust voor Vogels, Ruimte voor mensen’ gestart.

Het doel is enerzijds meer rust creëren voor vogels door nieuwe broedplaatsen en hoogwatervluchtplaatsen in te richten en door geleiding van recreanten. Anderzijds wil het project bezoekers meer van de wadvogels laten genieten door natuurbeleving dichterbij te brengen. Dit doen we door nieuwe vogelkijkplekken te creëren en gratis vogelherkenningskaarten, een vogelherkennings-app, verrekijkertuilenpunten, educatieve posters, animatiefilms en fiets- en wandelroutes te ontwikkelen. De filosofie erachter is eenvoudig: hoe meer mensen genieten van vogels en natuur in het waddengebied, hoe groter de steun voor behoud en herstel.

Drie van de vier pilotgebieden uit Rust komen overeen met de hotspots van dit actieplan. De monitoringsopzet in dit actieplan, monitort eveneens de resultaten van spoor 2 van Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen (geleiding en gastheerschap). Ook voor de communicatie en educatie sluit dit traject aan op Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen.

6.4 Pact van Rede

Op gezamenlijk initiatief van het Watersportverbond, Natuurmonumenten, De Wadvaarders en Staatsbosbeheer zijn op 3 december 2009 vertegenwoordigers van een aantal partijen⁴ bijeengekomen.

Partijen hebben zich het volgende ten doel gesteld:

1. Het ontwikkelen van een uitvoerbaar perspectief voor het samengaan van de natuur en de recreatie op de Waddenzee:
  - uitgaande van verweving van natuur en recreatie, waar mogelijk rekening houdend met andere menselijke activiteiten;
  - gebaseerd op inzichtelijke informatie per belang in ruimte en tijd;
  - rekening houdend met cumulatie door ander gebruik (zoals visserij, defensie e.d.);
  - leidend tot een gedeeld ontwikkelingsperspectief.
2. Het verkennen en kiezen van de sturingsmechanismen die kunnen helpen dit perspectief te realiseren.
3. Het maken van een set van afspraken tussen partijen en met anderen over wat eenieder kan bijdragen aan de hierboven beschreven doelen.
4. De samenwerking zoeken met de betrokken overheden om het ontwikkelde perspectief en de gemaakte afspraken te kunnen realiseren.

---

⁴ ANWB, BBZ, HISWA, Natuurmonumenten, Nederlandse Vereniging van Toerzeilers, Nederlandse Kano Bond, Sportvisserij Nederland, Staatsbosbeheer, Stichting Peddelpraat, Vereniging van Wadvaarders, Waddenvereniging, Watersportverbond en als toehoorders: De Vrije Wadlopers, Duurzame visserij en Stichting Wadlopen Pieterburen.

De deelnemers aan de bijeenkomst noemen deze set van afspraken het Pact van Rede. Zij maken zich sterk voor de realisering en uitvoering van dit pact en zijn met elkaar overeengekomen dit uit te dragen naar de eigen organisaties en hun achterbannen. Onderdeel van de uitwerking zal zijn aan te geven hoe de partijen tot uitvoering van de afspraken willen komen, wat van welke partij wanneer kan worden.

Op 2 maart 2013 zijn de afspraken uit de intentieovereenkomst 'Pact van Rede' verder uitgewerkt. De eindconclusie van de bijeenkomst was dat het instrument afsluiting niet ter discussie staat, maar dat er behoefte is aan dynamische zonerings; op basis van feiten en inspeland op veranderingen in de natuur gedurende het jaar. Afgesloten gebieden kunnen hier en daar ruimer maar flexibeler worden. Nieuwe media zijn daarbij cruciaal. Een van de hotspots kan als pilot fungeren en bruikbare formats opleveren.

7. Loodswoord – Behouden vaart

De natuur op het Wad is van ongekeerde schoonheid. Mensen varen graag op het Wad om van deze schoonheid te genieten.

Als Loodsteam hebben wij de afgelopen maanden mogen ervaren dat alle partijen die betrokken zijn bij het opstellen van het Actieplan dit snappen en daar vanuit de belangen die ze vertegenwoordigen met hart en ziel aan willen meewerken. Voor ons was het een bijzonder voorrecht hier over mee te denken en aan mee te werken.

Al op onze eerste bijeenkomst waren op de mooie driemaster getuige van de getijden die veranderen. Varend en droogliggend hebben we het Wad in al zijn schoonheid van dichtbij ervaren. Ook hebben we als Loodsen ervaren dat niet alleen de getijden, maar ook de tijden op het Wad veranderen. Daar waar eerst standpunten uit het verleden werden gehuldigd, bleek na verloop van tijd ruimte te zijn om samen concrete acties op te pakken. Dit Actieplan is daar een mooi resultaat van.

Met elkaar hebben we koers bepaald en gezet! Als Loodsteam moeten wij nu loslaten. Wij hebben alle vertrouwen in het vervolg en wensen ieder daar veel succes en plezier mee. Want: *‘Samen meer voor de Waddenzee!’*

Bijlagen

1. Actief betrokkenen/deelnemers
2. Mogelijke Hotspots
3. Totaal overzicht acties
4. Visie voor de uitvoering Actieplan
5. Verslag Bestuurlijk Overleg Actieplan vaarrecreatie Waddenzee
6. Toelichting kosten monitoring en gastheerschap

Bijlage 1: Actief betrokkenen/deelnemers

Naam	Organisatie
Joanne Wolters	Provincie Noord-Holland
Femke van Akker	Provincie Fryslân
Kor van Wijngaarden	Vereniging van Wadvaarders
Bram Streefland	Ministerie van EZ
Albert-Jan Zijlstra	VAST
Michiel Firet	Staatsbosbeheer
Lenze Hofstee	Stichting WAD/Coalitie Wadden Natuurlijk/Stichting Natuuronderzoek Nederland
Anke Kappers	Provincie Fryslân
Arjen Dijkstra	Ministerie van EZ
Eelke Sybren Dijkstra	Ministerie van EZ
Albert Ettema	Ministerie van EZ
Maarten Snel	ANWB
Robbert van der Eijk	Zeekanoërs
Janny Du Bois – Minholts	Watersportverbond
Jan Willem de Koning	Toerzeilers
Wim Piet van Erven Dorens	Toerzeilers
Jonna van Ulzen	Vogelbescherming
Jook Nauta	Stichting Jachthavens Texel
Sjon de Haan	Gemeente Ameland
Elles van der Kooij	Gemeente Harlingen
Jan van der Velde	Vereniging Waddenzee gemeenten
Jan Zijlstra	Gemeente Dongeradeel
Luc van Tiggelen	Gemeente Ameland
Roland Wijmenga	Rijkswaterstaat
Hans Danel	HDidee Advies & coaching
Frans Kochx	Chartervaart
Tom Hamer	Chartervaart
Jaap Baalbergen	BBZ charter
Bert ter Avest	Twynstra Gudde
Nicole Bunschoten	Twynstra Gudde
Philip Drontmann	Twynstra Gudde
Anneke van Mispelaar	Bureau Buiten
Anne Bart Zwierstra	Oranjewoud

Bijlage 2: Mogelijke Hotspots

Voor de volgende mogelijke hotspots zijn aan de hand van een vast format de belangrijkste gegevens op een rij gezet:

- Razende Bol;
- Richel;
- Blauwe Balg;
- Engelmansplaatgebied / Hiesel;
- Simonszand.

De formats zijn ingevuld op basis van de bij het Loodsteam beschikbare informatie en dienen te worden aangepast en aangevuld met actuele en aanvullende gegevens.

Naam	Razende Bol Ook genoemd: Noorderhaaks
Gemeente:	Gemeente Texel
Ligging:	Tussen Den Helder en Texel, ten westen van het Marsdiep
	
Betrokken natuur-beheerorganisatie:	Landschap Noord-Holland
Betekenis natuur:	Kwetsbare natuur vogels en zeehonden, hoogwatervluchtplaats. Zie verder info NHL (wikipedia: Belangrijk als rustgebied voor zeehonden (gewone zeehond en de grijze zeehond), vooral het noordelijke deel van het gebied. De grijze zeehond werpt in het winterhalfjaar haar jongen, de jongen van de gewone zeehond worden in de zomer geboren en beide hebben absolute rust nodig. Daarnaast is het een belangrijk broedgebied en hoogwatervluchtplaats voor vogels.)
Betekenis recreatie:	Beleving van rust, unieke zandplaat, alleen water en zand (en zeehonden) om je heen. zon, zee, strand. Bijzondere kite-omstandigheden. Picknickers en BBQ vanaf Den Helder, snelvaarders, Kitesurfen. Recreatiemotieven: gezelligheid; uitdaging
Huidige situatie:	Verstoringen door te veel mensen op bepaalde dagen, misdragingen, Kitesurfen, BBQ, boten te dicht bij zeehonden. En hoewel het noordelijke deel is afgesloten, ten behoeve van rustende zeehonden en een broedkolonie dwergsterns, komen er toch regelmatig dagjesmensen. Het aanspreken van mensen leidt tot meer bewustwording, en mensen die werden

Twynstra Gудde

	aangesproken bleken graag bereid om rekening te houden met de belangen van vogels.
Gastheerschap:	Op dit moment boswachters en vrijwilligers (check nog uitvoeren) van Landschap Noord-Holland. Zij varen op drukke dagen met een boot op en neer. Er is geen permanent onderkomen.
Educatie:	Voorlichten over de actuele natuurwaarden ter plaatse. Er is een folder, kaart (zie hieronder), filmpje, website
Locatie ook betrokken bij:	Pact van Rede Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen
Havencluster:	Den Helder, Den Oever, Oude Schild
Artikel 20 gebied:	Gedeeltelijk (noordelijke deel afgesloten van half mei tot 1 november)
Aanvullende opmerkingen:	<ul style="list-style-type: none"> De website www.razendebol.info is gemaakt door landschap Noord-Holland Noorderhaaks wordt gebruikt voor militaire oefeningen. Pilotproject: (Landschap Noord-Holland) het noordelijke gedeelte van de Razende Bol is afgesloten voor publiek, maar dit is niet bij iedereen bekend. Daarom is er een pilot gestart met als doel via voorlichting de rust te verbeteren. Dit project loopt in de seizoenen 2013 en 2014. Er is een document 'Natuur en recreatie op de Razende Bol' opgesteld door LNH.
Betrokken organisaties (concept; eerste opzet)	Landschap Noord-Holland Vogelbescherming Waddenunit Gemeente Texel Gemeente Den Helder Ondernemers die tochten naar de Razende Bol organiseren Nederlandse Kitesurfers vereniging, watersportverbond
Beleids- / beheeropgave	<ul style="list-style-type: none"> Hoe kan de recreatieve functie worden gecombineerd met de natuurfunctie, zonder dat aan de natuurfunctie afbreuk wordt gedaan? Welke recreatievormen zijn mogelijk, waar en wanneer? En welke vormen niet? Hoe komen we van de gegroeide situatie naar de gewenste situatie? Wat zetten we daar, in gezamenlijkheid, voor in? En wie doet daarin concreet wat?

Naam	Richel
Gemeente:	Gemeente Vlieland
Ligging:	Ongeveer 1 km ten oosten van Vlieland
	
Betrokken natuurbeheerorganisatie:	Natuurmonumenten
Betekenis natuur:	Broedkolonie, duintjes. Grijze zeehonden baren en zogen jongen. Rustgebied voor zeehonden

Twynstra Gudde

	den. Richel is een locatie te vergelijken met Engelsmanplaat waar verschillende wadplaten en functies bij elkaar komen. De Richel is een belangrijke hoogwatervluchtplaats (HVP) en foerageergebied voor wadvogels. Belangrijk broed gebied voor strandbroeders. Paradijs voor overtuigende Rosse Grutto's, Scholeksters, Kanoeten en voor broedende Sterns en Plevieren.
Betekenis recreatie:	Zeer populaire droogvalplaats. Je kunt kort droogvallen, je kunt met diep schip goed droogvallen. Geen BBQ, wel robbentochten, bruine vloot. Doelgroepen: groepen bruine vloot. Natuurbeleving (wandelen). Recreatiemotieven; interesse, gezelligheid.
Huidige situatie:	Veel bezoekers, veel natuurliefhebbers met een boot. In zomer geen zeehonden meer (onduidelijk of er een relatie is). Groepen die weinig weten over hoe te gedragen op te Wad (Bruine Vloot) worden gezien als grootste knelpunt, evenals snelwaren. Hierdoor is er onvolgende rust voor broed- en overtuigende vogels en zeehonden.
Gastheerschap:	Vrijwilligers van Natuurmonumenten Er is een permanent onderkomen (drijvend, wordt in de winter gestald), de onderzoeksunit van het NIOZ, waardoor het niet het gehele seizoen gebruikt kan worden voor toezicht. Natuurmonumenten wil daarom een verplaatsbare voorziening realiseren die permanent gebruikt kan worden voor vogel- en zeehondenbescherming op De Richel
Educatie:	Zandbank / eiland. Je kunt actief zien hoe een waddeneiland ontstaat. Educatief interessante hotspot.
Locatie ook betrokken bij:	Pact van Rede Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen
Havencluster:	Vlieland, Terschelling, Harlingen
Artikel 20 gebied:	Ja, geheel
Aanvullende opmerkingen:	<ul style="list-style-type: none"> • Goed voorbeeld voor dynamische zonerings. De richel wordt jarenlang al dynamisch gezoned. Waddenunit heeft borden naar binnen geplaatst zodat je wel kan droogvallen. Broedkolonies worden aangewezen met borden, dat je daar niet mag komen. • Vanaf de veerboot kan je de zeehonden op Richel zien! Belangrijk uithangbord. • Twitter: @de_richel • Project: (Natuurmonumenten) waarborgen van rust voor vogels en zeehonden d.m.v. overleg en informatievoorziening via bezoekerscentra (ook in andere delen van Nederland), en in het seizoen door continue aanwezigheid ter plekke. Start in eerste kwartaal 2013, afronding in 2014.
Betrokken organisaties (<i>nader in te vullen</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Vogelbescherming • Rijkswaterstaat, • Natuurinformatiecentra • De plaatselijke bevolking van Vlieland en Terschelling, waterrecreanten en ondernemers, in het bijzonder de wadvaarders
Beleids- / beheer-opgave:	In de zomer zijn er minder zeehonden. Heeft dat te maken met recreatievaart? = monitoringsvraag! Sinds 2006 liggen zeehonden niet meer jaarrond op Richel. Er is ook meer snelvaren en er zijn watertaxi's (vaarverkeer tussen de eilanden). Kunnen we tot afspraken komen met ondernemers? In overleg anders doen? Doelstelling: het garanderen van rust voor broedende en overtuigende vogels en zeehonden op de Richel, door middel van het realiseren van voorzieningen en het trainen van vrijwilligers.

Twynstra Gudde

Naam	Blauwe Balg
Gemeente:	Gemeente Terschelling
Ligging:	Tussen Terschelling en Ameland
	
Betrokken natuurbeheerorganisatie:	
Betekenis natuur:	Met hoog water zitten hier zeehonden; aan de ene kant van het gebied vertoeven met name de oudere zeehonden, en aan de andere kant de moeders met hun jongen. Hoogwatervluchtplaats belangrijk tijdens schemering.
Betekenis recreatie:	Bottleneck voor het vaarverkeer tussen het westelijke en oostelijke Waddengebied.
Huidige situatie:	Altijd wat aan de hand. Er is soms onrust door sneltoertochten. Mensen die in zomer buiten de route oversteken. Verstoring zeehonden met jongen!
Gastheerschap:	
Educatie:	
Locatie ook betrokken bij:	Pact van Rede Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen (pilot gastheren Boschplaat)
Havencluster:	Ameland, Terschelling
Artikel 20 gebied:	art 20 gebied met doorvaartmogelijkheid door betonde route
Aanvullende opmerkingen:	Koppeling met de Boschplaat Oostpunt Terschelling). Dit is een belangrijk vogelgebied en is vanwege broedende vogels gesloten van 14 maart tot 15 augustus. De Boschplaat wordt beheerd door SBB. Er is ook een lemsteraak genaamd blauwe Balg (www.blauwebalg.nl) zegt dus niet over de plaat).
Betrokken organisaties	<i>(nader in te vullen)</i>
Beleids- / beheeropgave	De behoefte wordt geuit om onder de Blauwe Balg door te kunnen steken, door een geul over het Hoge Wier tot het Friesche Wad. De huidige geul trekt namelijk steeds verder naar het noordoosten. Dit is een sterke nautische wens, i.v.m. veiligheid.

Twynstra Gudde

Naam	Engelmannsplaatsgebied / Hiesel
Gemeente:	Gemeente Dongeradeel; Rif is deels gemeente Schiermonnikoog
Ligging:	Tussen Ameland en Schiermonnikoog op +/- 5 km van de Friese kust
 	
Betrokken natuurbeheerorganisatie:	Staatsbosbeheer
Betekenis natuur:	Stelsel van zandbanken, 1e en 2e rif en dan Engelsmanplaat. Paradijs voor overtijdende Rosse Grutto's, Scholeksters, Kanoeten en voor broedende Sterns en Plevieren. Engelsmanplaat is een belangrijke HVP voor wadvogels. Recente duinvorming maakt het gebied ook geschikt voor kustbroedvogels.
Betekenis recreatie:	In trek bij wadlopers en om droog te vallen. Er komen veel natuurliefhebbers met een boot, deelnemers aan dagtochten uit Lauwersoog, droogvallers (onderweg tussen de eilanden), commerciële groepstochten en wadlopers. Recreatiemotieven: er tussenuit, interesse, gezellig (groepen).
Huidige situatie:	Gebrek aan rust voor overtijdende en broedende vogels door mensen. Op plaat lopen mensen, op rif zit broedkolonie.
Gastheerschap:	Vrijwilligers van SBB? Er is een permanent onderkomen. Er wordt een hut gebouwd die voldoet aan de wettelijke veiligheidsnormen. De hut komt op palen (in verband met ijsgang in de winterperiode). Plaatsing zal in 2013 gebeuren. Door deze hut wordt ook na afloop van dit project gegarandeerd dat de bereikte winst in de voorlichting wordt vastgehouden. De biodiversiteit wordt zowel in het broedseizoen als in de winter gemonitord.
Educatie:	Er worden 'educatieve' waddentochten georganiseerd, gericht op educatieve natuurwaarde (wadlopen.net)
Locatie ook betrokken bij:	Pact van Rede Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen
Havencluster:	Schiermonnikoog, Lauwersoog, Ameland
Artikel 20 gebied:	Het Rif is gedurende het gehele jaar tijdens de periode rond hoogwater gesloten als zogenoemd artikel 20 gebied. Dit betekent dus dat het Rif van 3 uur voor tot 3 uur na hoogwater niet toegankelijk is. 2013 proef dynamische zonerings.
Aanvullende opmerkingen:	<ul style="list-style-type: none"> De Vogelbescherming verleent kennis en expertise, werft en traint vrijwilligers. Deze vrijwilligers kunnen uitleg geven over vogels, zeehonden en andere natuurwaarden en vertellen over hoe hun rust te garanderen Gedurende het toeristische seizoen (begin mei tot eind september) zijn er vrijwilligers van de telgroep Engelsmanplaat die informatie leveren over informatie over de natuur

Twynstra Gudde

	van Engelsmanplaat en hoe rekening te houden met wadvogels en zeehonden in het gebied; monitoring van overtuigende wadvogels, broedkolonies en zeehonden; bewaking en geleiding van recreanten.
Betrokken organisaties (<i>nader in te vullen</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Staatsbosbeheer • Vogelbescherming (afgestemde communicatie en informatievoorziening) • Sovon • Telgroep Engelsmanplaat • Ondersteuning Waddenunit Min. E&Z • Georganiseerde wadlopers
Beleids- / beheeropgave:	De hoofddoelstelling is het verbeteren van de Engelsmanplaat als rust- en broedgebied voor vogels, door het geleiden en informeren van recreanten en voorlichten van de lokale ondernemers van wadloop- en vaartochten.

Naam	Simonszand
Gemeente:	Gemeente Eemsmond
Ligging:	tussen Schiermonnikoog en Rottumerplaat
	
Bron: Navionics	
Betrokken natuurbeheerorganisatie:	Staatsbosbeheer
Betekenis natuur:	Belangrijke rustplaats voor vogels als steltlopers, kanoeten en eenden. Daarnaast is Simonszand een belangrijke rustplaats voor zeehonden en hun jongen
Betekenis recreatie:	Kanoërs hebben deze rustplek nodig om tochten te kunnen maken (bivakkeren kan hier niet). Het is (was) een geliefde plek voor wadlopers.
Huidige situatie:	In 1999 heeft het ministerie vanwege de functie als rustplaats besloten dat watersporters niet meer mogen droogvallen in het gebied op en rond de plaat. De plaat is in begin 2012 doormidden gesneden door een nieuw ontstane geul, die steeds breder en dieper wordt. Grote delen van het eiland zijn verdwenen en op den duur kan het eiland in zijn geheel verdwijnen, het eiland krimpt al veel sneller dan verwacht (rtv noord). Wadlopers kunnen hierdoor de plaat niet meer bereiken.
Gastheerschap:	Geen
Educatie:	Geen
Locatie ook betrokken bij:	

Twynstra Gudde

Havencluster:	Eemsmond, Schiermonnikoog, Lauwersoog, Noordpolderzijl
Artikel 20 gebied:	Er zijn hier twee afsluitingen; een hoogwatervluchtplaats (3 uur voor tot 3 uur na hoog water) en een deel aan de westkant (dat hiermee deels overlapt). In 2010 is het artikel 20 gebied uitgebreid.
Aanvullende opmerkingen:	
Betrokken organisaties	<i>(nader in te vullen)</i>
Beleids- / beheeropgave	Het is een zeer dynamische locatie. Het valt niet te zeggen hoe het Simonszand zich zal ontwikkelen. Het Simonszand is een heet hangijzer en de afsluiting wordt niet begrepen door recreanten. Er zitten vogels waar je mag komen, maar waar je niet mag komen zitten ze niet. Er wordt opgemerkt dat er verdringing op zal treden als hier meer ruimte zou komen voor recreatie. Aan de oostkant zijn misschien mogelijkheden om te bivakkeren op het strand en aan de westzijde bevindt zich een geul die wellicht geschikt is om aan te leggen. Het is bij uitstek de plek om "paalkamperen" voor kajakkers te toetsen.

Bijlage 3: Totaal overzicht acties

Toegevoegd in separaat document.

Bijlage 4: Visie op uitvoering Actieplan

Belangrijk voor de goede uitvoering van dit actieplan is:

- het erkennen van elkaars belangen
- de bereidheid van partijen om te zoeken naar oplossingen die elkaar versterken en die meerwaarde hebben voor de partijen
- het werken aan acties vanuit een gezamenlijk en gedeeld programmaperspectief
- het besef dat het Waddengebied een structurele opgave behelst gericht op de evenwichtige en duurzame ontwikkeling en versterking van natuur en recreatie (samen beter & samen mooier)
- het besef dat maatwerk en zonering van belang zijn om rekening te houden met de kwaliteiten van de natuur op specifieke locaties en de mogelijkheden die dat biedt voor vaarrecreatie
- het werken volgens een dynamische routekaart voor nieuwe initiatieven aan de hand van de volgende stappen:
  1. vooraankondiging van een initiatief voor een bepaalde locatie / cluster / gebied aan alle partijen gericht op vroegtijdige samenwerking
  2. uitspreken van intenties voor deze locatie / cluster / gebied
  3. verbinden daarvan en vastleggen in een intentieverklaring
- het besef dat het actieplan vaarrecreatie Waddenzee aandacht blijft vragen van alle partijen (levend document) omdat er sprake is van een structurele opgave
- het onderkennen van de verschillende doelgroepen en dat de acties afgestemd zijn op deze doelgroepen
- het besef dat we daarvoor verschillende middelen kunnen inzetten (bijvoorbeeld van 'flyer' tot social media)
- het besef dat wij, die allemaal verblijven en genieten op en rond het Wad ook gastheer/-dame kunnen zijn (van havenmeester, Waddenunit (ministerie van Economische Zaken), vrijwilliger, recreant, (kite)surfer, wadloper, etc.) en dat het belangrijk is om de 'gastheren/-dames' goed toe te rusten voor hun taken (houding, ertecode, actuele informatie, signaleren, rapporteren tot aan handhaven in aansluiting op hun rol(len))
- het besef dat vertrouwen in de betrokken partijen over en weer essentieel is
- het commitment van alle partijen (en dat dit niet vrijblijvend is)
- de actieve betrokkenheid en ondersteuning van de bestuurders van alle partijen waarbij het actieplan een appèl is om samen meer te bereiken
- het koppelen van operationele initiatieven aan bestuurlijke afspraken
- het werken volgens eenduidige en voor alle partijen heldere governancestructuur in het besef dat het dynamische Waddengebied gepaard gaat met een dynamische werkwijze.

Bijlage 5: Verslag Bestuurlijk Overleg Actieplan vaarrecreatie Waddenzee

Bijlage 6: Toelichting kosten monitoring en gastheerschap

	Eenmalig	Jaarlijks per pilot	Aantal keer	Aantal pilots	Totaal 5 jaar	Totaal per jaar
1. Oog voor 't Wad 2.0; monitoring vaarrecreatie						
Opstellen monitoringsconcept vaarrecreatie Waddenzee door WaLTER	natura					
Aanpassen systeem / webtool aan de hand van monitoringsconcept	€ 25.000		1		€ 25.000	€ 5.000
Jaarlijks onderhoud		€ 2.500	5		€ 12.500	€ 2.500
Vrijwilligers (wadvaarder, NM, SBB) monitoren (in natura)		€ 60.000	5		€ 300.000	€ 60.000
Waddenunit monitoring (in natura)		€ 72.000	5		€ 360.000	€ 72.000
2. Organisatie van de backoffice gastheren en Oog voor t Wad						
Training gastheren		€ 3.000	2		€ 6.000	€ 1.200
Training vrijwilligers recreatie		€ 3.000	5		€ 15.000	€ 3.000
Organisatie, administratie, management		€ 35.000	2	3	€ 210.000	€ 42.000
Analyse gegevens (evaluatie en rendementsanalyse)		€ 12.500	5		€ 62.500	€ 12.500
terugkoppeling (rapportage en presentatie)		€ 12.500	5		€ 62.500	€ 12.500
3. Continuering gastheren na "Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen" tot en met 2018 (duur convenant) op 3 plekken.						
Jaarlijks onderhoud, winterstalling		€ 20.000	2	3	€ 120.000	€ 24.000
Onderhoud uitrusting		€ 2.000	2	3	€ 12.000	€ 2.400
Bemensing (vrijwilligers; uitgaande van 20 weken, 100,- per week)		€ 4.000	5	3	€ 60.000	€ 12.000
Bevoorrading		€ 6.000	2	3	€ 36.000	€ 7.200
Onderhoud en winterstalling boot		€ 5.000	2	3	€ 30.000	€ 6.000
Logistiek VIPs		€ 5.000	5	3	€ 75.000	€ 15.000
Onvoorzien		€ 5.000	2	3	€ 30.000	€ 6.000
4. Tweejaarlijkse monitoring haven- en sluisgebruik en enquête recreanten						
Uitbreiding IJsselmeermonitor met Waddenzee, tweejaarlijks		€ 30.000	3		€ 90.000	€ 18.000
Enquête vaarrecreanten		€ 10.000	3		€ 30.000	€ 6.000
5. Implementatie dynamische zonering						
Zonering aanpassen en controleren Waddenunit (uren in natura)		n.t.b.	5			n.t.b.
Melden en assisteren bij dyn. zonering door vaarrecreanten (uren)		n.t.b.	5			n.t.b.

Twynstra Gudde

in natura)						
Maken webtool met info en kaarten dyn zonering door Stichting Nautin	€ 12.000		1			€ 2.400
Bijhouden nieuwe zoneringen in de webtool door vaarrecreanten (uren in natura)		€ 6.000	5		€ 30.000	€ 6.000
Totalen	€ 37.000	€ 293.500			€ 1.566.500	€ 315.700

Andere (eenmalige) zaken die ook nodig zijn voor de gastheren (zoals aanschaf boot en hut) nemen we in dit stadium niet mee, want dit maakt al deel uit van Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen. In dit project is monitoring van de communicatie-activiteiten opgenomen door middel van een enquête onder recreanten (o.a. op de veerboten). Dit kan samen opgepakt worden met de enquête onder vaarrecreanten (vanuit de havens).

